

MOVEMENT COMMUNISTE:

ROZPOČTOVA KRIZE RECKEHO STÁTU

ΕΝΩΤΙΚΟΣ ΑΠΕΡΓΙΑΚΟΣ ΙΑΓΩΝΑΣ
ΤΟ ΑΝΤΙ-ΔΟΚΙΜΟΝΙΑΣΤΙΚΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ
ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ!!
ΑΠΕΡΓΙΑ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΩΝ ΣΩΦΡΟΝΙΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΚΑΙΟ ΤΑ
ΧΕΡΙΑ

“ Pracující třída
potřebuje vlastní,
nezávislou politiku.”

ROZPOČTOVÁ KRIZE ŘECKÉHO STÁTU:

PRACUJÍCÍ TŘÍDA POTŘEBUJE VLASTNÍ,
NEZÁVISLOU POLITIKU

**Rozpočtová krize řeckého státu:
pracující třída potřebuje vlastní, nezávislou politiku** (Bulletin KPK)

V srpnu 2010 vydala skupina *Kolektivně proti kapitálu – KPK (ČR, SR)*

KPK je skupinou, která usiluje o politickou autonomii proletariátu jako nástroj pro zničení diktatury kapitálu.

<http://protikapitalu.org>
kpk@protikapitalu.org

<http://mouvement-communiste.com>

Obsah

Předmluva	4
I. Minoritní pokusy o povstání v Řecku	
<i>Výbuch</i>	5
<i>Zdravá reakce na policejní agresi</i>	6
<i>Je třeba jasněji definovat třídní kompozici</i>	6
<i>Extremismus, který riskuje, že rychle přijde o své proletářské rysy</i>	7
II. Letmý pohled na řeckou ekonomiku	
<i>Několik trendů</i>	10
<i>Bližší pohled na velké firmy</i>	10
Průmysl.....	10
Banky.....	11
Loďařství.....	12
Ocelářství.....	12
<i>Nedostatečně koncentrovaná průmyslová infrastruktura</i>	12
<i>Několik údajů</i>	13
Růst produktivity v Řecku, 1970-2004.....	13
Zahraniční obchod.....	13
Ekonomické sektory.....	14
Zaměstnanost.....	14
Imigrace.....	15
Nezaměstnanost, prekérní práce.....	15
III. Řecká fiskální krize, konsekvence globální úvěrové krize	16
IV. Dělnická reakce na vládní plán	22
<i>Několik poznámek ohledně politických stran a odborů</i>	22
<i>Chronologie</i>	23
<i>První poznámky</i>	26
Obecně.....	26
V továrnách.....	27
Na demonstracích.....	28
V. Květnové dny	29
<i>Svědectví demonstranta</i>	30

Předmluva

Nemáme v úmyslu dělat z toho běžnou praxi, nicméně následující text není jediným, uceleným dokumentem, nýbrž kompilací různých textů, které byly napsány s časovým odstupem po sobě.

Řecko se dostalo do hlavních zpráv během riotů v prosinci 2008, během začátku krize státního dluhu v lednu 2010, od února 2010 poté kvůli reakcím na škrty a útok na mzdy a nakonec během květnových dnů, které byly poznamenány násilnými konfrontacemi.

Co se týče prosincových riotů v roce 2008, existuje brožurka v angličtině „Everyone To The Streets. Texts And Communiques From The Greek Uprising“, kterou vydali soudruzi kolem 56a Infoshop v Londýně v říjnu 2009 a která obsahuje texty od TPTG a Blaumachen. Popis událostí a jejich chronologie, kterou tato publikace obsahuje, je dobrým startem, od něhož se lze odrazit. My jsme se zaměřili na kritiku směřující do hnutí a jeho některých interpretací.

Pokud se budeme zabývat „krizí dluhu“ řeckého státu, musíme porozumět silným a slabým stránkám kapitalistického rozvoje v dané geografické oblasti a stručně ho zhodnotit. Řecko není ani přinejmenším zaostalou zemí na pokraji propasti. Historie kapitalistického rozvoje a dělnických bojů vtiskla tamním podmínkám, stejně jako tomu bylo v mnoha dalších zemích, specifický charakter fiskální krize státu. Dluh řeckého státu, oslabeného znovuvyjednáváním bankovních půjček, byl na trzích napaden prostřednictvím CDS (*Credit Default Swaps*), jejichž fungování si vysvětlíme později.

Konečně jsou tu pak reakce na opatření státu, jejichž nejviditelnějším fenoménem byly demonstrace, které opětovně zasahovaly Atény, Soluň a další města. Zde se musíme na jedné straně vyhnout blaženému entuziazmu, na straně druhé bychom však neměli odsuzovat účastníky odborových demonstrací jako zaměstnance, kteří jsou „zajištění“ („za vodou“) a „integrování“, a idiotsky k nim stavět rioty z prosince 2008 jako jejich protipól. Musíme též pochopit jak sílu impozantních, a občas násilných, demonstrací, tak i slabiny současného proletářského hnutí, které není schopno vést stávky a dát vzniknout nezávislé politické organizaci. Musíme vzít do úvahy významnou přítomnost PASOK (Socialistické strany) a KKE (stalinistické strany), které působí skrze své silné odborové zprostředkující články, stejně jako rozdělení uvnitř třídy samotné včetně zřetelně viditelného rozdělení na „imigranty“ a „Řeky“ i méně patrného, ale stále důležitého rozdělení na dělníky z „veřejného“ a „soukromého“ sektoru.

V tomto sborníku tedy najdete pět různých příspěvků:

- **Minoritní pokusy o povstání v Řecku** (z 16. ledna 2010)
- **Letmý pohled na řeckou ekonomiku** (z 17. dubna 2010)
- **Řecká fiskální krize, konsekvence globální úvěrové krize** (z 20. února 2010)
- **Dělnická reakce na vládní plán** (z 29. dubna 2010)
- **Květnové dny** (z 10. května 2010)

Celá práce byla dokončena 20. května 2010.

I. Minoritní pokusy o povstání v Řecku

Přiznáváme, že pro naši skupinu není obvyklé polemizovat se skupinami, které jsou nám blízké. Následující kritika se také netýká přímo textů soudruhů z TPTG a kromě několika výhrad, které jim adresujeme, je zaměřena spíše na limity hnutí z prosince 2008, zatímco jejich texty vydané v brožurce „Everyone To The Streets. Texts And Communiques From The Greek Uprising“¹ jsou nejlepším psaným vyjádřením onoho hnutí.

Výbuch

Dlouhé období bojů proletářů ve školách v Řecku nečekaně akcelerovalo 6. prosince 2008, kdy na náměstí Exarchia ve stejnojmenné rušné, centrální čtvrti v Aténách, kterou si oblíbili zejména mladí lidé, policie zabila patnáctiletého chlapce. Krátce poté došlo v noci k prvním konfrontacím mezi 10 tisíci demonstranty, kteří se spontánně sešli, a značným počtem represivních sil. Okamžitě následovalo obsazení slavné Národní technické univerzity² a ekonomické a právnícké fakulty.

Opakované incidenty, pokusy o útoky či úspěšné útoky na místa považovaná za symboly státu, rabování a okupace (které prováděly často jen malé skupiny) pokračovaly až do velké demonstrace 18. prosince, která byla milníkem hnutí, která splývala s pětihodinovou stávkou svolanou odbory ve veřejném sektoru³ a které se zúčastnilo na 20 tisíc lidí. K podobným protestům a riotům došlo i v jiných řeckých městech.

V sektorech státního vzdělávání, kultury a v jednom vydavatelství, v nichž byli propouštěni pracující, došlo ke spontánním stávkám, jinde však ne. Rychle následovaly další dvě stávky svolané odbory: generální stávka z 10. prosince, která byla naplánována o měsíc dříve a byla zaměřena proti rozpočtové politice pravicové vlády, a pětihodinová stávka dělníků z veřejného sektoru z 18. prosince. Obsazena byla odborová centrála.

V Exarchii se organizovala sousedská shromáždění. Poměrně rychle se ale rozpadla, zatímco oscilovala mezi vyjadřováním obecné solidarity s riotery a pokusy vypracovat plán pro lokální boje. Pokud jde o třídní obsah, bylo nejbohatší epizodou zřejmě shromáždění uklízeček a uklízečů, které se zformovalo po pokusu zavraždit řadovou členku odborů⁴ a které atmosféru povstání na konci prosince 2008 v Aténách

¹ Vydavatele lze kontaktovat na adrese: tothestreets@alphabetthreat.co.uk;

TPTG (Τα Παϊδιά της Γαλαρίας; Ta Paidia Tis Galarias): P.O BOX 76149 17110, N. Smirni, Athens, Greece; www.tapaidiatisgalarias.org; dva texty TPTG („Jen jedině je nutné vyrovnat: naše úcty s kapitálem a jeho státem“ a „V kritických a dusných časech“) najdete na blog.protikapitalu.org; Blaumachen: www.blaumachen.gr

² V roce 1973 signalizovalo obsazení univerzity mladými studenty a dělníky začátek konce diktatury plukovníků ustavené v roce 1967.

³ Hlavními dvěma řeckými odborovými konfederacemi jsou: GSEE (odborníky ze soukromého sektoru) a ADEDY (odborníky ve veřejném sektoru).

⁴ Konstantinu Kuněvu napadli kyselinou násilníci, které si najali šéfové.

jistě přivililo, které s ním však nelze jen tak ztotožnit. Základy pokusu vytvořit nezávislou organizaci uklízeček a uklízečů byly totiž položeny již před prosincovými pouličními bitvami a stály na požadavku zrušení překerních pracovních smluv na dobu určitou.

Tak by zněl souhrn toho, jak šly události za sebou, který bylo třeba udělat předtím, než načrtneme shrnutí celého hnutí.

Zdravá reakce na policejní agresí

Vlna násilných reakcí (ať masových, či minoritních) na policejní násilí v Řecku byla, ať si o tom myslí kdokoli cokoli, zcela ospravedlnitelná. Toto násilí nemělo nic společného například s jednáním namířeným obecně proti ostatním proletářům na dělnických předměstích ve Francii v listopadu a prosinci 2005. V Řecku byly cíle zaměřeny dobře a ilegálními aktivitami příslušníků své vlastní třídy netrpěli žádní dělníci. Ačkoli jsou limity násilných akcí namířených proti symbolům bohatství a moci zřejmé (kapitál je přeče výrobní společenský vztah a ne hromada budov, zboží a lidí, kteří ho chrání), jejich nepopiratelnou zásluhou bylo prolomení oficiálního monopolu na vykonávání násilí. V těžkých dobách musejí proletáři, kteří se rozhodnou přistoupit na konfrontaci, od počátku zabránit tomu, aby svými akcemi vyslali poselství, které by bylo neslučitelné se stanovenými cíly, či k nim dokonce stálo v protikladu. Tím, že se rioterů zaměřili na represivní složky, nenechali žádné místo pochybám a získali si, tak jak měli, sympatie velkých sektorů proletariátu. V tomto ohledu není odsouzení individuálních konspiračních akcí, které následovaly po minoritním povstaleckém hnutí, až tak oprávněné. Pokud tyto akce neposílily, a k tomu zcela jistě nedošlo, boj, je třeba říci, že ten slábl, ještě než se tyto útoky odehrály, a že ony útoky vykazovaly s trajektorií hnutí skutečnou kontinuitu. Není snad nezbytné zastrášovat policii? Spíše než kritizovat ony minoritní útoky proti policii jako takové musíme podrobit kritice samotný *raison d'être* a dynamiku této vlny nepokoju. A při této kritice jednak nesmíme brát ohledy na limity pokusů o povstání, ale nesmíme ani zapomínat na vážné důvody, které k oněm limitům vedly.

Je třeba jasněji definovat třídní kompozici

Uvádí se, že velká většina rioterů byla složena z proletářů ze škol, z nichž tvořili významný podíl mladí lidé z druhé generace „albánských imigrantů“.⁵ Nic přesnějšího se neříká a takový pohled je dost povrchní. Všemožné stratifikace existují i v oblasti vzdělávání. Mezi postavením studentky, která studuje na inženýrku ekonomie, a středoškolské studentky technického oboru může ležet celá spousta rozdílů... a mohou žít též ve velmi odlišných třídních podmínkách. Rovněž je pravděpodobné, že i v Řecku, tak jako jinde, mají proletáři umístění do škol pro účast na hnutí i jiné důvody než to, že jsou studenti a studentky: třeba to, že pracují na brigádách, v překerních podmínkách, v těch nejmarginalnějších odvětvích akumulace kapitálu. Žádná analýza třídní kompozice, a ta je centrální, se zatím neobjevila. Číst naproti tomu můžeme sociologické úvahy o chuligánech, mladých „Albáncích“, drogově závislých

⁵ Uvozovky jsou naše a jsou na místě s ohledem na neudržitelnost konceptu „národní příslušnosti“ (poznámka autorů textu)

– což mohou být samy o sobě zajímavé aspekty, nejsou-li však podepřeny snímkem třídní kompozice z úhlu pohledu společenské výroby hodnoty, velmi pravděpodobně budou jen zastírat skutečnou materiální povahu potřeby kolektivní revolty, která byla v prosinci 2008 vyjádřena.

Zmatek ohledně tohoto bodu, tak klíčového, byl závažím, které doléhalo velmi těžce na uvědomění, které měli rebelové o svém vlastním jednání. Opravdu, riotěři se nepokusili přenést moc, kterou získali v ulicích, na pracoviště či do místa bydliště, aby zde rozměnili poručníkování kapitálu. Dělnické čtvrti, jichž je řecké hlavní město plné i v centru, se staly dějišti pouličních bitev, povstání je však nikdy nepřevzalo pod svou moc. Výše nájemného, cena dopravy, dostupnost infrastruktury atd. jsou témata, která by si bývala byla zasloužila ze strany povstalců více pozornosti. Ne kvůli tomu, aby požadovali férové nájemné, přijatelné platby za elektřinu... ale proto, aby spolu s proletáři, kteří ve čtvrti žijí, organizovali obsazování domů a přímou akcí praktikovali neplacení služeb. Odmítnutí jakéhokoli „politického programu“, a dokonce i jakékoli politické dimenze, jak to proklamovaly jisté složky hnutí, bylo v neprospěch možného rozšiřování hnutí.

Jediným způsobem, jak se tedy mohli do hnutí zapojit ostatní proletáři, tak bylo – přidat se k riotům. Jenže hnutí, které se rozšiřuje, by se nemělo nikdy omezit jen na jednu jedinou dimenzi boje jako celku. Záleží na tom jeho samotné přežití. Taktáž logika platí tím spíš v místech vykořisťování – na pracovištích. Ano, je pravda, že schopnost hnutí růst a zakořenit nezávisí na skvěle sepsaném seznamu požadavků, pokud možno odborářských. Jenže jeho neschopnost proniknout a ovládnout továrny a kanceláře nelze vysvětlovat jen tím, že se odbory, levicové strany i strany radikální levice staví nepřátelsky k jakékoli formě kolektivní nezákonnosti. Živná půda pro takový průnik existovala, ale posedlost pouličními bitkami neumožnila, aby poselství revolty dolehlo přímo k prahu pracovišť. Témata pro proces sjednocení nechyběla. Prohlubující se chudoba celých částí dělnické třídy byla otázkou, kterou několik složek hnutí vyjádřilo velmi dobře.

Jenže záměr, ať vyslovený, nebo ne, popsat proletariát jako třídu rozdělenou na dva segmenty, jeden „tradiční“ (pracující se stálým zaměstnáním a zajištěnou mzdou), na který mají přirozené právo odbory a levice, a ten druhý, překerní, který se nikdy nepodrobí a je vždy připraven rebelovat, nám v antagonistické politické rekonstrukci třídy nijak nepomůže. A stejně tak nám nepomůže ani odmítnutí „politiky“ a toho, aby pracující do boje vnášeli požadavky na zlepšení svých materiálních podmínek (místo toho, aby byli smířliví, podřízení, slevovali ze svých zájmů a dělali ústupky).

Není náhodou, že čteme stále dokola dlouhé litanie o neschopnosti dělnické třídy z továren a kancelář rozejít se se sociálním smírem – zatímco levice kapitálu (odbory a levicové strany) bohužel dokázala mobilizovat její poměrně široké sektory k tomu, aby uvrhly pravicovou vládu do krize a napomohly volebnímu vítězství levice. Hegemonie odborů a prostátní, etatistické levice uvnitř dělnické třídy není synonymem zaprodání se třídy, je výrazem absence autonomie.

Extremismus, který riskuje, že rychle přijde o své proletářské rysy

Povstání, které bylo bohaté na nenávisť k fízlům, státu a bohatství, ale chudé na třídní uvědomění, nakonec rozložilo a rozpustilo společenské důvody své erupce

(stejně tak, jak je předtím rozvinulo). Co hůře, nakonec posílilo jistý druh existencialistické ideologie charakteristické vyhlášováním rovnostářství, které bylo příliš obecné, protože ne-třídí. V mnoha textech vycházejících z organizovaných částí rioterů byla vyjádřena iluze o tom, že se skrzej násilné konfrontace s představiteli státu vytvoří jakási komunita boje proti kapitálu. Jenže kolektivní uplatňování třídní síly nové společenské vztahy nevytváří, protože vychází, ačkoli je vyjádřeno antagonisticky, ze společnosti rozdělené na nepřátelské třídy. A co víc, ačkoli je naprosto nezbytný, je ozbrojený boj mas nebo malých jednotek sám o sobě vyprahlým polem, pouhým zrcadlovým obrazem dominance kapitálu. Vojenský boj není sám o sobě všelékem o nic více než povstalecká generální stávka.⁶ Víra v to, že by „městským povstáním“ stačilo překonat atomizaci a izolaci žitím „společného života proti separaci a mimo místa výroby“, naznačuje hluboké neporozumění základním slabinám tohoto typu třídních akcí, které nemohou mít na kapitalistické výrobní vztahy dlouhodobý dopad.

Pro akce z prosince 2008 to platí ještě zřetelněji, protože na vztahy mezi dělníky a šéfy v Řecku neměly ani minimální dopad. To, že byly nepokoje každodenním zápasům třídy vnější, tato jejich externalita, která byla skutečně extrémní, byla přitom prezentována naopak jako rys modernity – jako, a to je ještě horší, manifestace odmítnutí námezdní práce uvědomělou proletářskou minoritou. Inverze subjektu (boj dělníků proti stroji, výrobní mašinérii a poručníkování firmy) a predikátu (povstalecké erupce na ulici) je zde úplná a nezvratná. To značí teoretický bod, z něhož není ke konkrétnímu a rozporuplnému životu vykořisťované třídy návratu. Bohatství nezávislého dělnického hnutí se měří svou kapacitou ustavovat, přes urgentní požadavek porážet nepřítel na všech frontách, vztahy mezi proletáři, které předjímají osvobození od námezdní práce a zničení státu.

To, že se v nepokojích z prosince 2008 hledá něco víc než jen zuřivá a oprávněná reakce na policejní násilí, je příčinou kotrmelců soudruhů, kteří se k nim hlásí. Především si tak namlouvali, že pouliční bitky jsou zralým produktem „permanentní“ krize reprodukce kapitalistických vztahů. Krize, která prý pokrývá celé období „nadměrné akumulace kapitálu“, ničeho menšího. Původci těchto myšlenek pohrdají pochopením mechanismu společenské výroby hodnoty až tak, že necítí potřebu svá tvrzení jakkoli dokladovat a dokazovat – místo toho se dopouštějí celých sérií abstraktních, ničím nepodložených postulátů, které nelze ověřit.

Rok po skončení revolt by bylo snadné připomínat, že zatímco je po povstání, vztah kapitálu a státu, který je jeho ztělesněním, stále trvá. A bylo by též snadné odkázat ideology nepřetržitě, trvalé, permanentní krize kapitalismu na dostupná data ohledně akumulace. Finanční krize posledních dvou let je na cestě ke svému překonání, a platí to i pro Řecko, a to za velkou cenu dlouhé daňové krize státu, krize, jejíž tíže ponесou po dlouhou dobu podřízené třídy.⁷ Jde o krizi, kterou kapitalisté po celém světě využili ke snížení ceny pracovní síly a k potlačení moci dělníků – k tomu, aby zmenšili moc dělníků jednat na úkor akumulace kapitálu (či ji za jistých podmínek dokonce narušit). Ztotožnění hlavního důvodu riotů z prosince 2008 s údajně permanentní krizí reprodukce kapitalistických vztahů a s jejím projevem, tedy krizí vzdělávacího

⁶ Koncept stávky, která povede k povstání, vnášeli do dělnického hnutí na konci devatenáctého století anarchosyndikalisté.

⁷ Nezapomeňme na to, že pro Marxe existovaly, kromě buržoazie a proletariátu, semi-třídy, neúplně třídy, proto podřízené třídy.

systému, slouží ve skutečnosti k tomu, aby se nepřímo vrhla hanba na dělníky, kteří nevěděli, co dělat jiného, než vyjadřovat „solidaritú“.

Jisté organizované sekce rioterů zdůrazňovaly, vyzvedávaly a často karikovaly odlišné jednání „tradičních“ dělníků a dělnic na jedné straně a našťvaných mladých lidí na druhé. Ti první byli označováni za pasivní, „lépe zajištěné“, pokud jde o zachování jejich pracovních míst, a podrobené uspávací politice odborů a levice státu. Ti druzí se vychvalovali jako aktéři ofenzivních akcí, kteří jsou údajně mimo vliv námezdní práce a kteří plně chápou, co to je kapitál a stát. Takovému oddělování však jen objektivně posiluje rozdělení uvnitř vykořisťované třídy. Posměšné odmítnutí jakýchkoli materiálních požadavků a – proč ne? – i těch defenzivních *de facto* odstrkovalo obě zmíněné složky od sebe tím, že je zabarikádovávalo a uzavíralo v (nepravděpodobných) rolích, které jim předepsalo a které s realitou vykořisťování a třídního boje během jeho nesčetných epizod nekorespondují. Kritika na adresu nezávislých kolektivních iniciativ proletářů, kteří umírněně bojují za lepší pracovní smlouvy a kteří se snaží praktikovat třídní odborářství, (kritika, která zapáchá aristokratismem) se zdá být často až směšná a absurdní.

Svědčí o tom pohrdání, s nímž se jisté organizované skupiny povstalců stavěly k požadavku uklízečů a uklízeček na to, aby je zaměstnával přímo stát, zatímco dnes jsou masivně zaměstnávány skrze zprostředkovatelské firmy. Tím, že proti tomuto cíli (který považovaly za sociálně demokratický) ony skupiny odměřeně stavěly „otázku zrušení námezdní práce“, daly najevo opovržení pro obranu pracovních podmínek, opovržení, které může majitele firem právem těšit.

Je zřejmé, že tento požadavek v sobě obsahuje obrovskou dvojznačnost, může totiž implikovat to, že stát je nestranným a spravedlivým zaměstnavatelem. Můžeme ho však, a na tom musíme trvat, číst i jinak: rostoucí unifikace pracovních podmínek dělníků z různých sektorů, různých firem posiluje objektivní základnu boje.

Je to tak: kritika státu jako vlastníka (skrze jeho porovnávání se „soukromými“ vlastníky) není v žádném rozporu s tím, že se zároveň povede nezávislý boj za to, mít jen jednu pracovní smlouvu, jen jednu mzdovou tabulku a podobnější pracovní podmínky. A co víc, tato dialektika, která spojuje boje nezávislé na politických a odborových tělesech kapitálu a státu s požadavky inspirovanými materiálním zájmem dělníků, je jedinou vhodnou politikou, která vede k rozsáhlým, dlouhotrvajícím ofenzivním bojům proti třídnímu nepříteli.

Zejména však tato dialektika umožňuje bojovným proletářům organizovat se, aby (v boji a skrze boj) rozvinuli obecný plán revoluce a překonání současných třídních vztahů. Plán, jehož obsah je bezprostředně sociální, protože hovoří o skutečném komunismu, který chrlí praktickou kritiku rozšiřující se a zasahující všechny formy vykořisťování a útlaku, a jehož forma je nevyhnutelně stále politická – nikoli však ve smyslu politiky jako plánovité realizace umění zprostředkování, ale ve smyslu organizované a centralizované kolektivní zkušenosti ruptury, roztržky se současným stavem věcí a ve smyslu jeho překonání.

II. Letný ekonomický pohľad na Grécko

Niekoľko trendov

Ak sa pozrieme na celospoločenský proces zhodnocovania kapitálu v tejto krajine, musíme skonštatovať, že Grécko bolo v dobrej kondícii až do vypuknutia krízy štátneho dlhu. Od roku 2001, keď prijalo spoločnú menu, rástla jeho ekonomika tempom 3,5 percenta HDP ročne. Eurozóna, ktorej je súčasťou, rástla v tom istom období v priemere o 1,5 percenta. Globálna úverová kríza zasiahla Grécko menej, než zvyšok Eurozóny. „Po prvý raz Grécko odolávalo globálnej ekonomickej kríze lepšie, než mnohé iné krajiny v OECD,“ čítame v správe OECD o Grécku vydanéj v júli 2009. Presnejšie: „Robustná expanzia Grécka od jeho vstupu do eurozóny sa pod váhou ekonomickej krízy zásadne spomalila. V šoku, ktorý väčšinu krajín OECD uvrhol do vážnej recesie, však grécka ekonomika obstála celkom dobre. Vďaka pomerne svižnému exportu na Balkán a vysokému rastu miezd, ktorý podporil spotrebu, zostal ekonomický rast Grécka v kladných číslach až do konca roku 2008. Bankový sektor ťažil z toho, že bol len minimálne vystavený toxickým aktívam, ktoré spôsobili medzinárodnú búrku.“

Podľa ekonómov, ktorí túto správu vydali, nebola priemyselná výroba odsúdená na kolaps: OECD predpokladala kontrakciu výroby o 1,25 percenta v roku 2009, po ktorej malo v roku 2010 nasledovať pomalé oživenie a rast HDP o 0,25 percenta. V prvom štvrtroku 2009 sa reálny HDP znížil o 4,8 percenta oproti predchádzajúcemu štvrtroku. Vývoj gréckej priemyselnej výroby od roku 2000 však bez ohľadu na to ukázal, že konkurencieschopnosť výrobného sektora s prijatím eura prudko klesla. Grécke výrobné indexy zostali stáť na mieste, kým indexy celej eurozóny, OECD a G7 až do roku 2008 značne rástli. To iste platí o podiele priemyslu na raste HDP, ktorý sa nezmenil od roku 2005.

Naopak, takzvané služby (všeobecný názov sektora, v ktorom nájdeme podniky z produktívnej sféry, ako aj z oblasti obchodnej a finančnej) zvýšili svoj podiel na raste gréckej ekonomiky, najmä po roku 2005. Tento segment ekonomickej formácie krajiny dokázal bohato vykompenzovať praktickú stagnáciu priemyslu a neustály pokles množstva poľnohospodárskej pôdy. Tento trend však neplatí len pre grécku ekonomiku. V rôznych podobách ho nachádzame aj v najvyspelejších kapitalistických spoločensko-ekonomických formáciách.

Blížší pohľad na veľké spoločnosti

Priemysel

Kapitalizmus v Grécku vykazuje koncentráciu najmä v priemyselnom a bankovom sektore, na rozdiel od poľnohospodárstva a turizmu. V roku 2008 predstavovalo dvadsať najväčších skupín 60 percent celkového obratu obchodovateľných spoločností a 71 percent ich EBIDTA (*Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization*, príjmy pred zaplatením úroku, daní, znehodnotením a amortizáciou – hrubý prevádzkový zisk, ktorý má zo všetkého, čo v kapitalistickom účtovníctve nájdeme, najbližšie k nadhodnote).

Veľké grécke spoločnosti zverejnili v minulom roku kladné výsledky, no slabšie ako dobré výsledky z roku 2008. Vo všeobecnosti boli ich zisky na rovnakej úrovni ako v prípade iných európskych spoločností. Poklesy, ku ktorým došlo na gréckom trhu, často kompenzovala silná aktivita v susedných krajinách, na Balkáne, v Turecku či arabských krajinách východného Stredomorja.

Napríklad *Coca-Cola Hellenic* operuje v 28 krajinách a vyše tretina ziskov *Gréckej národnej banky* pochádza z Turecka. Celosvetové číslo dva v plnení kokakolových fľaš zaznamenalo v roku 2009 čistý zisk 437 miliónov dolárov, teda o čosi viac ako v roku 2008 – to však bola skôr výnimka. Jej EBITDA, 639 miliónov eur, bola totiž o 20 percent nad priemerom za posledných päť rokov. *Hellenic Telecom* alebo OTE, starý grécky telekomunikačný monopol (z 30 percent vlastnený Deutsche Telecom a z 20 percent gréckym štátom), operuje v piatich susedných krajinách, ovláda gréckeho lídra v mobilnej komunikácii *Cosmotel* a zamestnáva 30 000 ľudí. S obratom 6,6 miliárd € v roku 2009 vykázal pokles ziskov o 33 percent na 400 miliónov €. Od roku 2006 však jej EBITDA boli konštantné, tesne nad jednou miliardou eur.

V ťažkom priemysle boli hospodárske výsledky očividne ovplyvnené dôsledkami finančnej krízy. Výrobca ocele *Sidenor* utrpel čistú stratu 71,3 miliónov eur, kým v roku 2008 vykázal zisk 29,3 milióna. Jeho obrat klesol o 45,3 percenta na 938 miliónov €. Jeho EBITDA sú v červených číslach o vyše 20 miliónov po tom, čo sa v roku 2008 zmenšili o polovicu. V rokoch 2006 a 2007 sa zostali na úrovni 160 miliónov eur.

Výrobca rúr *Corinth Pipeworks* ohlásil 128,5-percentný nárast ziskov v priebehu jedného roka na 20,2 mil. €, napriek poklesu obratu o 26 percenta na 285,2 milióna. Jeho EBITDA vzrástli o 50 percenta na 30 miliónov eur, čo je menej ako 48,5 milióna z roku 2007.

Mythilneos si udržal EBITDA na 70 miliónoch eur, čo je rovnaký výsledok, ako v predchádzajúcom roku, no o 50 percent nižší ako v predchádzajúcich troch rokoch. Obrat klesol o 30 percent na 662 mil. €.

Distribučná spoločnosť *Fourlis*, franchise švédskej IKEA a distribútor spotrebnej elektroniky, zaznamenala pokles ziskov o 42,6 percenta na 31,6 miliónov eur v dôsledku poklesu predaja o 4,2 percenta na 751,7 miliónov eur. Napriek tomu plánuje do roku 2013 otvoriť tucet nových obchodov IKEA. Jej EBITDA sa pohybuje okolo priemeru výsledkov z rokov 2006 až 2009, hoci oproti roku 2008 klesla o tretinu.

Stealthgas, námorný transportér zemného plynu, stratil v roku 2009 13,3 milióna € oproti tridsaťmiliónovému zisku v roku 2008, keďže zrušil objednávky na nové lode, čo spoločnosť stálo 16,5 mil. €. Táto firma vlastní 37 tankerov na LPG a stále má objednaných päť ďalších lodí. Hoci jej EBITDA teraz klesli na 1,3 mil. €, v priebehu posledných štyroch rokoch sa postupne vyšplhali na 42 miliónov €.

Banky

Kým niektoré grécke banky zaznamenali pomere pozitívne výsledky, *Geniki Bank* (vlastnená zväčša *Société Générale*) a ešte väčšmi *Emporiki Bank* (Komerčná banka Grécka, štvrtá najväčšia banka v krajine a dcérska spoločnosť *Crédit Agricole*) vykázali rekordné straty. Táto katastrofálna situácia gréckych dcér francúzskych bánk do značnej miery vysvetľuje Francúzsku intervenciu na podporu gréckeho štátu, teda nepriamo

aj gréckych bánk. V roku 2009 sa straty *Geniki* viac než zdvojnásobili na 110 mil. € a v prípade *Emporiki* dosiahli až 600 miliónov, čo je síce menej, ako v roku 2008, no stále podstatne viac, než štyristomiliónové straty *ATE Bank*. Pre porovnanie, číslo jedna v tomto sektore, *Grécka národná banka*, dosiahla zisk vyše 900 mil. € – z toho polovicu v Turecku – hoci zaznamenala medziročný pokles zisku o 40 percent. Ďalšie dôležité banky, *Piraeus* a *Alpha*, oznámili významné zisky napriek zásadným úsporným opatreniam.

Lodiarstvo

Po výnimočnom roku 2008 – 19,2 miliardy eur v ziskoch, vyše tisíc nových objednávok lodí – ohlásili grécke námorné spoločnosti v roku 2009 slabšie výsledky, no stále lepšie, než sa očakávalo. Je ťažké porovnávať zisky jedného roka s iným, keďže obrovské sumy, ktoré sa točia v predaji a kúpe lodí, skresľujú výsledky. Porovnanie EBITDA je teda čitateľnejšie. Porovnanie výsledkov hŕstky spoločností ukazuje niekoľko prípadov rastu EBITDA, zopár poklesov a veľmi málo strát, pričom priemerný pokles dosiahol 20 až 25 percent.

Hoci ich ústredia sídlia v Grécku, väčšina vlastníkov lodí sú *offshore* spoločnosti pochádzajúce najmä z USA.

Oceliarstvo

Hoci výroba ocele už nie je indikátorom rozvoja kapitalizmu, ktorým bola na začiatku 20. storočia, ešte stále môže pomôcť identifikovať cykly v rozvíjajúcich sa krajinách.

Grécko je jediná krajina v Európe a jedna z mála na celom svete, ktoré v marci vyrobili menej ocele, ako v predchádzajúcom roku. No hoci jej marcová produkcia, 165 000 ton, bola o 5,7 percenta nižšia ako v marci minulého roka, zároveň zaznamenala 11,5 percenta nárast oproti februáru 2010. Podľa niektorých komentátorov to môže naznačovať koniec poklesu. Za celý štvrtrok klesla grécka produkcia ocele o 30 percent oproti prvému štvrtroku 2009 na 377-tisíc ton.

Výroba ocele v Grécku v roku 2000 tesne presiahla jeden milión ton (mt). V nasledujúcich rokoch prudko rástla a v rokoch 2006 až 2008 dosiahla 2,5 mt ročne. V roku 2009 postihli grécke oceliarstvo dôsledky finančnej krízy menej, ako výrobcov v iných krajinách, pričom zaznamenalo pokles o 16 percent na 2 mt. Keďže produkcia ocele v Grécku závisí od stavebníctva, miera využitia výrobných kapacít v tomto sektore klesla na 60 percent až rok potom, čo k podobnému poklesu došlo u výrobcov ocele vo zvyšku Európy.

Nedostatočne koncentrovaná priemyselná infraštruktúra

Napriek tomu, že v Grécku operuje niekoľko veľkých obchodných skupín, realita celkovej ekonomiky je celkom iná. Ekonomická infraštruktúra je založená na malých (a veľmi malých) či stredne veľkých spoločnostiach.

Veľkosť spoločnosti	Počet
Veľmi malá (0 – 10 zamestnancov)	752 000
Malá (9 – 50 zamestnancov)	16 000
Stredná (49 – 250 zamestnancov)	2 000
SPOLU	770 000

(Zdroj: Observatory of European SMEs 2003, 7; cit. podľa Pirejskej komory remeselníkov)

V roku 2008 bolo v Grécku 820 000 SME (malých a stredne veľkých podnikov), ktoré zamestnávali 3,2 milióna ľudí z celkového počtu 4,624 milióna námezdné pracujúcich (nepočítajúc nezamestnaných). Pokiaľ ide o zamestnanosť v pomere k veľkosti pracovísk v súkromnom sektore, čísla z roku 1999 sú nasledujúce:

- 64,6 percent pracujúcich, vrátane samozamestnávateľov, je zamestnaných na pracovisku s 1 – 9 zamestnancami;
- 17,2 percenta na pracoviskách s 10 – 49 zamestnancami;
- 5,2 percenta na pracoviskách s 50 – 499 zamestnancami;
- 4,2 percenta na pracoviskách s vyše 500 zamestnancami.

Niekoľko údajov

Rast produktivity v Grécku, 1970 – 2004

V priemere bol rast produktivity – globálnej, počítajúc všetky faktory – rôznych sektorov 1,29 percenta, no postupne spomaľoval. V 70. rokoch dosiahol 2,71 percenta, v nasledujúcom desaťročí klesol na 1,11 percenta, v 90. rokoch na 0,51 percenta a v rokoch 2000 až 2004 sa prakticky zastavil na 0,16 percenta.

Najsľabšie výsledky dosahuje poľnohospodárstvo s negatívnym rastom 0,16 percenta v celom období. V stavebníctve došlo k poklesu produktivity v 90. rokoch a v poslednom desaťročí, pričom za celé toto obdobie dosiahol hodnotu 0,34 percenta. K najvyššiemu rastu produktivity došlo v odvetviach výroby priemyselných strojov, baníctva, ropnej produkcie, energetiky, chemikálií a plastov.

Vo všetkých službách produktivita klesala, najmä od 90. rokov. Platí to zvlášť o financiách, verejných službách, obchode, zdravotníctve a v poslednom čase o doprave (ktorá však za celé obdobie dosiahla rast produktivity o 0,30 percenta).

Zahraničný obchod

Viac ako tri štvrtiny dovozu a takmer polovicu vývozu gréckej ekonomiky tvorí Európska únia. V roku 2008 väčšina exportu smerovala do Talianska (11,5 percenta), Nemecka (10,5 percenta), Bulharska (7,1 percenta), na Cyprus (6,2 percenta), do Veľkej Británie (4,7 percenta) a Rumunska (4,4 percenta). Hlavné exportné komodity sú potraviny, priemyselný tovar, ropné produkty, chemikálie a textil.

Najvýznamnejšie dovozové tovary tvoria stroje, dopravné vybavenie, palivo a chemikálie. Pochádzajú najmä z Nemecka (12,1 percenta), Talianska (11,7 percenta), Ruska (7,4 percenta), Francúzska (5,1 percenta) a Holandska (4,7 percenta).

Saldo obchodnej bilancie dosiahlo v roku 2009 zápornú hodnotu 29,93 miliardy eur, čo je však o 27,4 percenta menej ako v roku 2008. Dovoz v hodnote 44,33 miliardy eur však naďalej zostáva zhruba trikrát vyšší než vývoz (14,39 miliardy).

Toto ohromné saldo čiastočne pomáha vykompenzovať pomoc z Európskej únie (vyše 3 percenta gréckeho HDP, v rokoch 1994 až 2013 takmer 80 miliárd dolárov), ako aj „neviditeľné“ príjmy z turizmu a námornej dopravy, ale tiež významné prevody peňazí od rozsiahlej gréckej populácie žijúcej v zahraničí, ktoré pritekajú do ich materskej krajiny.

Pokiaľ ide o investície, Grécko investuje v susedných európskych krajinách, v Turecku a blízkyh arabských krajinách, no samo už nie je atraktívne pre zahraničný kapitál.

Na konci decembra 2009 dosiahli zahraničné investície v Grécku 43,07 miliardy dolárov a naopak, grécke investície v zahraničí, 29,55 miliardy dolárov.

Sektory ekonomiky

Rozdelenie na sektory je nasledujúce. Poľnohospodárstvo, ktoré zamestnáva 12,4 percenta pracujúceho obyvateľstva, predstavovalo v roku 2009 len 3,4 percenta HDP krajiny. Priemysel zamestnáva 22,4 percenta populácie a na HDP sa podieľa 20,8 percentami. Pre všeobecnú kategóriu „služby“ sú tieto čísla 65,1 percenta a 75,8 percenta.

V dolároch je HDP na jedného obyvateľa Grécka 32 100 dolárov, čiže asi dve tretiny HDP na hlavu najvyspelejších krajín EÚ. V globálnom meradle sa z tohto hľadiska Grécko umiestnilo na 42. mieste.

Zamestnanosť

V štvrtom kvartáli 2009 dosiahol počet nezamestnaných hodnotu 514 401 a miera nezamestnanosti sa vyšplhala na 10,3 percenta. V roku 2008 klesla na 8,1 percenta, pričom išlo o najnižšiu hodnotu pre prvý kvartál za posledných desať rokov. Miera nezamestnanosti žien, 14 percent, je prakticky dvojnásobná oproti nezamestnanosti mužov (7,7 percenta). Tak ako v iných krajinách Európy, aj v Grécku sa nezamestnanosť dotýka najmä mladých ľudí: vo vekovej skupine 15 – 29 rokov dosahuje 20,4 percenta, v prípade mladých žien 26,2 percenta.

Miera nezamestnanosti cudzincov je 11,7 percenta a 10,2 percenta u Grékov. Na druhej strane je však ekonomicky aktívnych až 73,6 percenta „cudzincov“ a len 52,6 percenta ľudí „gréckej národnosti“.

Podiel ľudí zamestnaných v primárnom sektore je 12,3 percenta, v sekundárnom 20,8 percenta a 66,9 percenta v terciárnom sektore. Pracujúci na čiastočný úväzok tvoria len 6,2 percenta.

Hlavné sektory, pokiaľ ide o zamestnanosť sú:

<i>Sektor</i>	<i>Kategória %</i>
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	12,3
Priemyselná výroba	11
Stavebníctvo	8,1
Motorové vozidlá – veľkobchod, predaj a oprava	17,7
Doprava a logistika	4,8
Hotely, kaviarne, reštaurácie	7,1
Odborné, vedecké a technické činnosti	5,1
Verejná, obranná a sociálna administratíva	8,3
Vzdelávanie	7,3
Verejný zdravotníctvo a sociálna práca	5,4
Rôzne a neuvedené	12,9
SPOLU	100

Medzi ekonomicky aktívnou populáciou tvoria námezdné pracujúci len 64,1 percenta, čo je podstatne menší podiel než v ostatných európskych krajinách. Samozamestnávateľia tvoria 21,7 percenta, zamestnávateľia 8,2 percenta a neplatení pracujúci v rodinnom vykorisťovaní v domácnosti 5,9 percenta.

Imigranti

V roku 2007 žilo v Grécku 580 711 „cudzincov“, z ktorých 481 501 malo platné povolenie na pobyt. Väčšina z nich, až 61,3 percenta, sú „Albánci“. Migranti predstavujú 7 percent pracovnej sily krajiny. Vyše polovica mužov pracuje v stavebníctve a z veľkej časti tiež v poľnohospodárstve. Polovica z nich je zamestnaná nelegálne.

Nezamestnanosť a prekérna práca

Priemerná mesačná mzda v roku 2006 bola 1837 € u mužov, 1400 € u žien, pre obe skupiny 1651 €.

Pre porovnanie – rovnaké čísla pre priemer EÚ sú 2468 €, 1932 € a 2222 €.

Rozdiel medzi európskym priemerom a gréckou mzdou je oveľa menej vypuklý pri továrenských robotníkoch, ktorí zarobia v priemere 1600 € oproti európskemu priemeru 1744 €.

Rozdiel sa tiež znižuje s rastúcim vekom. Napríklad mladí do tridsať rokov zarobia v Grécku v priemere 1129 € oproti 1662 € v EÚ. Rozdiel medzi mzdami žien a mužov sa pohybuje tesne nad dvadsiatimi percentami, čo je asi o 3 – 4 % nad európskym priemerom.

Minimálna mzda bola v roku 2000 526 € a v roku 2009 681 €.

Práca na skrátený úväzok nie je rozšírená, pracovný týždeň má v priemere 43,7 hodiny, čo je o dve hodiny viac oproti európskemu priemeru.

Dlhodobá nezamestnanosť: 6,2 percenta v roku 2000, 3,6 percenta v roku 2008. Európsky priemer bol 4 percenta (2000) a 2,6 percenta (2008).

Nezamestnanosť mládeže: Grécko v roku 2000 – 29,1 percenta a v roku 2008 – 22,1 percenta. Priemerné čísla pre EÚ z týchto rokov sú 17,4 percenta a 15,4 percenta.

Vek odchodu do dôchodku v roku 2006 – v priemere 59,3 roka, čo je o 6 mesiacov viac oproti priemeru EÚ.

Pracujúci zamestnaní na dobu určitú v roku 2008: 10 percent u mužov, 14 percent u žien. Európsky priemer je 13 percent a 15 percent.

Tento náčrt niektorých dôležitých charakteristík ukazuje, že kapitálu sa v Grécku nedarí zle, prinajmenšom pokiaľ ide o veľké spoločnosti. Kríza roku 2008 Grécko nezasiahla o nič horšie, než iné krajiny eurózoný. Preto by bolo chybou hľadať príčiny súčasnej krízy štátneho dlhu v úpadku priemyslu krajiny.

III. Grécka fiškálna kríza, dôsledok globálnej úverovej krízy

Dala sa v Grécku očakávať taká hlboká fiškálna kríza? Táto otázka je predmetom mnohých diskusií v kruhoch šéfov po celom svete. Odpoveď je zložitejšia, než by sa mohlo zdať. Kríza štátnych financií súvisí so špecifickou konfiguráciou spoločenskej demokracie⁸, špecifickými charakteristikami velenia gréckeho štátu nad občianskou spoločnosťou. Artikulácia tohto velenia je založená najmä na troch nástrojoch:

- všeobecné vyhýbanie sa daniam zo strany firiem. Ide o základnú podmienku prežitia produktívnej siete, ktorá je málo koncentrovaná, nedostatočne kapitalizovaná a často tiež zle manažovaná v porovnaní so štandardmi na svetovom trhu;
- systém sociálnej ochrany, ktorý veľmi nechráni, ale má dostatočne širokú sieť na to, aby prekvitala protekcia a „zneužívanie“ systému, čo zabezpečuje sociálny zmier;
- veľkolepý verejný sektor, nie veľmi efektívny ani racionalizovaný, ale prítomný vo všetkých záhyboch a vrstvách občianskej spoločnosti.

Na základe tohto hodnotenia ekonómovia OECD⁹ krátko pred prepuknutím aféry s verejným dlhom odporúčali „štrukturálne reformy rozpočtu“. „Ich [t. j. gréckeho štátu] priestor na politické manévry je obmedzený vysokým verejným dlhom, opakujúcimi sa rozpočtovými schodkami a veľkými vonkajšími i vnútornými nerovnovahami, ktoré sa od roku 2008, keď na trhoch vzrástla averzia k riziku, odrážajú vo vysokých rozdieloch medzi úrokovými sadzbami štátneho dlhu Grécka a iných krajín.“

A ďalej: „So spomaľovaním hospodárskej aktivity treba očakávať úpadok rozpočtu. Neexistuje prakticky žiadny priestor na rozpočtové manévry. Žalostný stav verejných financií oprávňuje okamžitú štrukturálnu konsolidáciu, s ktorou sa už začalo“. Recept medzinárodnej organizácie je na papieri jednoduchý: „Okrem zjednodušenia a rozšírenia daňových základov by sa mal zintenzívniť boj proti neplateniu daní a sociálneho poistenia a zároveň zlepšiť systém vyberania daní. Tieto opatrenia by mala sprevádzať prísnejšia kontrola výdavkov, vrátane škrtoch v administratívnych nákladoch, racionalizácie a obmedzenia mzdových nákladov a presadenia reforiem v strátových štátnych podnikoch. Dlhodobá udržateľnosť si tiež žiada ďalšie dôchodkové reformy, vrátane prehodnotenia parametrov na výpočet penzií, ako aj nové opatrenia, ktoré by ďalej obmedzili stimuly na skorší odchod do dôchodku.“

Lenže to sa ľahšie povie, ako vykonať. Finančné trhy totiž milujú ľahké obeť, najmä tie, ktoré sa ocitnú v problémoch. „Grécko – na rozdiel od mnohých iných krajín OECD – nemá v podstate žiadny priestor na rozpočtové manévry, ktoré by mohli zmierniť dôsledky ochabujúcej hospodárskej aktivity. Verejný dlh sa blíži 100 percentám HDP a fiškálny deficit v rokoch 2006 až 2008 vzrástol z 3,1 percenta na 5 percent HDP, a to aj napriek svižnej ekonomike. Na pozadí klesajúcej likvidity trhov

⁸ Koncept spoločenskej demokracie zahŕňa sociálnu demokraciu ako politicko-ekonomický koncept (nie v zmysle politickej strany) a prvky ako stály (postupný) rast miezd, odbory integrované do moderného štátu, ale okrem toho i ďalšie, ako bohatú, štruktúrovanú občiansku spoločnosť atď.

⁹ Pozri OECD Policy Brief, July 2009.

a všeobecného vzrastu averzie voči riziku, ku ktorým viedla globálna finančná kríza, sa nárast rozdielov medzi úrokovými sadzbami štátnych dlhopisov Nemecka a Grécka dá vysvetliť opakovanými rozpočtovými schodkami, ako aj vplyvom starnutia populácie na dlhodobý rozpočtový horizont.

Takéto úvahy neunikli obchodníkom, ktorí sa špecializujú na zisky zo stávok na pokles hodnoty finančných aktív. Vec bola tým jednoduchšia, že sami nemuseli zmobilizovať horibilné sumy na to, aby vyhnali nahor úrokové sadzby gréckych štátnych dlhopisov. Zotavujúce sa úverové trhy totiž prehnane reagovali aj na najmenší náznak pádu. V tomto prípade vyslal signál trh s CDS (*credit default swaps*, swapy úverového zlyhania). Ide o finančné nástroje, ktoré majú chrániť pred rôznymi poruchami v splácaní dlhu. Podľa marxistickej interpretácie ide o ďalší spôsob duplikácie úverových nástrojov.¹⁰ CDS viazané na grécky dlh nesmierne prehľadli rozdiel medzi výnosom nemeckých štátnych dlhopisov, ktoré sú považované za najbezpečnejšie, a výnosom z dlhopisov gréckeho štátu. V dôsledku postupného relatívneho osamostatňovania sa od referenčného aktíva – čiže gréckeho štátneho dlhu – sa grécke CDS stali dôležitejšími, než štátny dlh samotný. Napriek tomu, že práve on je ich *raison d'être*. James Rickards, bývalý poradca spoločnosti LTCM, ktorých fondy spustili finančnú krízu v roku 1998, si vo *Financial Times* z 12. februára 2010 položil otázku, čo sa stane, keď CDS stratia akúkoľvek súvislosť s rizikom, na odhad ktorého by mali slúžiť. Táto otázka veľa hovorí o skutočnej povahe týchto finančných produktov. Tým, že aktéri na finančných trhoch operovali na trhu s CDS, vsádzali v podstate na pád gréckych

¹⁰ CDS sú zmluvy, ktoré slúžia ako poistenie rôznych druhov dlhu. „V prípade štátneho dlhu, ak dôjde k bankrotu, kupca CDS získava kompenzáciu od predajcu CDS. Hoci štátne bankroty sú zriedkavé, hodnota kontraktov CDS rastie a klesá podľa toho, ako investori vnímajú budúcnosť dlhopisov, ktoré CDS poistujú.“

Trh s CDS zažíval v posledných rokoch boom. Pred siedmimi rokmi boli v obehú CDS v hodnote nižšej ako 3 bilióny dolárov. Dnes podľa *International Swaps and Derivatives Association* prekračujú hodnotu 25 biliónov. Keď ceny CDS, viazaných na dlh spoločností ako *American International Group (AIG)* a *Lehman Brothers Holdings*, v roku 2008 prudko vzrástli, investori tento pohyb interpretovali ako signál blížiacich sa problémov.

To isté sa deje dnes v súvislosti s rastom cien CDS poistujúcich štátny dlh rôznych krajín. Ide o jednu z prvých potenciálnych kríz štátneho dlhu, v ktorej práve CDS pomáhajú šíriť znepokojenie. Stávajú sa ďalším meradlom obáv investorov, ktoré funguje v reálnom čase – akýsi barometer, ktorý sám dokáže vystupňovať úzkosť.“ (*The Wall Street Journal*; 5. februára 2010)

„Swapy úverového zlyhania sa mnohými charakteristikami podobajú iným derivátom, s ktorými sa obchoduje na neregulovanom trhu. Používajú sa na hedžovanie rizika a ich hodnota sa odvodzuje od referenčnej entity. Majú tiež charakteristiky, ktoré ich odlišujú od ďalších derivátov. Kým hodnota derivátov na úrokové sadzby alebo komodity sa zvyčajne upravuje kontinuálne podľa ceny referenčného aktíva alebo sadzby, fungovanie swapov úverového zlyhania sa podobá binárnym opciám. Predajca CDS napríklad môže v jednom mesiaci vybrať svoj pravidelný poplatok od kupcov, hoci s istotou nevie, či poistená spoločnosť v blízkej budúcnosti nestratí schopnosť splácať záväzky. Ak by zbankrotovala, o mesiac bude dlžiť miliardy dolárov. Zo zdroja trvalých príjmov sa swap úverového zlyhania môže pre predajcu veľmi rýchlo zmeniť na príčinu ničivých nákladov. Štruktúra vyplácania založená na odhade možnosti bankrotu sťažuje manažovanie rizika týchto swapov. CDS majú tiež charakteristiky, ktorými sa podobajú na poistenie dlhopisov, ktoré vydávajú poskytovatelia poistenia dlhového financovania (angl. *mono-line insurance*). ... Swapy úverového zlyhania tiež môžu hrať významnú úlohu v prípade, že spoločnosť prestane byť schopná splácať záväzky či zbankrotuje. Držitelia dlhopisov a veritelia, ktorí okrem pohľadávok disponujú aj swapi úverového zlyhania takejto spoločnosti, pričom hodnota ich CDS presahuje hodnotu ich pohľadávok, môžu mať väčší prospech z bankrotu spoločnosti, než z jej úspechu. Takéto subjekty, niekedy nazývané „prázdni veritelia“, môžu byť motivované k tomu, aby sa pokúšali spoločnosť dotlačiť k insolventnosti či k bankrotu. V prípade bankrotu majú títo prázdni veritelia iné záujmy ako veritelia, ktorí nevlastnia CDS skrachovanej spoločnosti.“ (Príhovor Garyho Genslera, prezidenta *Commodity Futures Trading Commission* z 9. marca 2010)

dlhopisov. Kontreminy CDS viazaných na grécky dlh sa znásobili.¹¹ Podstatne nižšia „hlbka“ trhu s gréckymi CDS v porovnaní s veľkosťou dlhu samotného vysvetľuje rýchlosť i rozsah tohto typického dôsledku zotavenia sa z takzvanej „subprime“ finančnej krízy. Trhy s CDS na grécky štátny dlh dosiahli veľkosť zhruba 80 miliárd dolárov, kým veľkosť dlhu samotného bola zhruba 385 miliárd dolárov.

V dôsledku rastúceho významu predikátu (CDS) pre subjekt (štátny dlh) bolo teda jednoduchšie a menej riskantné (pokiaľ ide o množstvo potrebného kapitálu) tlačiť ceny CDS nadol v snahe o to, aby cena štátnych dlhopisov samotných klesala s nimi. „Je jednoduchšie kúpiť si ochranu a predávať ju nakrátko, to je vlastne jedna z hlavných príčin, prečo CDS vôbec vznikli, aby sa ľudia mohli poisťovať pred rizikom,“ hovorí Tim Backshall, hlavný stratég Credit Derivatives Research, nezávislej výskumnej firmy v New Yorku.

„Prostredníctvom týchto obchodov sa dá hýbať [inými trhmi],“ dodáva. „Štátne dlhopisy sa vždy dali predávať nakrátko, teda, inak povedané, vždy sa dalo stavať na ich pokles. No investori hovoria, že kúpa CDS je jednoduchším prostriedkom, ako takúto stávku uzavrieť rýchlo,“ pokračuje Gregory Zuckerman v tom istom článku z *Wall Street Journal*.¹²

Kto však predával CDS viazané na grécky štátny dlh? Vypočujme si opäť Jamesa Rickardsa: „Predávajúci sú zvyčajne penzijné fondy, ktoré sa usilujú získať bonus za poistenie. Kupujúci sú často špekulatívne fondy, ktoré sa snažia o rýchly výnos. V prostriedku stojí napríklad *Goldman Sachs* alebo iná banka, ktorá celému pohybu dáva väčší rozsah“ (tamtiež). Dvanásteho februára 2010 to potvrdil Richard Barley, redaktor *Wall Street Journalu*: „Skutočný posun nákladov smerom nahor sa dá očakávať, keďže tradiční investori, vystavení gréckym alebo iným juhoeurópskym aktívam – vrátane akcií, korporátneho dlhu a štátnych dlhopisov – majú obavy pred možnou nákazou a jej rozšírením, spôsobeným skutočnou krízou gréckych verejných financií. Na poistenie pred rizikom používajú trh s CDS. Oddelenia riadenia rizika v bankách sú nútené kupovať si poistenie, keďže likvidita dlhopisov a ich cena klesajú, čo ešte zvyšuje tlak.“ Účinok boomu na trhoch s úvermi je viac než typický.

„Vinníkmi“ teda nie sú, podľa týchto buržoázných expertov, špekulanti *par excellence*, slávne hedžové fondy, ale naopak, najstabilnejší inštitucionálni investori, o ktorých každá obchodovateľná firma snívá ako o svojich akcionároch. Kríza gréckeho dlhu teda nie je izolovanou smršťou, ale sezónnou búrkou. Je predzvesťou nepokoja,

¹¹ Kontremina, predaj nakrátko alebo „short sale“ je druhom obchodu, pri ktorom sa cenný papier požičia proti platbe úroku, a vzápätí predá inej tretej strane. Obchodník potom čaká na pokles ceny cenného papiera, aby ho znova kúpil a vrátil pôvodnému majiteľovi, pričom z rozdielu medzi pôvodnou a novou hodnotou cenného papiera plynie obchodníkov zisk. Ide teda o stávku na pokles ceny cenného papiera.

¹² „CDS predovšetkým môžu kupovať aj investori, ktorí nevladnia dlh, na ktorý je produkt viazaný, ale ktorí jednoducho chcú stavať na to, že jeho cena klesne. To znamená, že si CDS môžu kúpiť nielen ľudia, ktorí sa snažia poisťiť pred rizikom iných stávk, ale tiež investori, ktorí jednoducho stávkujú. Navyše, kupca CDS sa zvyčajne pri týchto obchodoch nemusí preukázať takou veľkou istinou, ako investori, ktorí sa o podobnú stávku usilujú priamo na trhu so štátnymi dlhopismi. Niektorí sprostredkovatelia napríklad umožňujú investorom stavať na 10 miliónov dolárov gréckeho štátneho dlhu tým, že zložia len dva milióny dolárov ako istinu a potom štvrťročne platia povedzme 105 000 dolárov. Ak by ten istý investor chcel predávať nakrátko priamo grécky štátny dlh, čiže požičať si ho a predat', dúfajúc v pokles jeho ceny, musel by u sprostredkovateľskej firmy zložiť napríklad až 10 miliónov dolárov.“ (Gregory Zuckerman, *The Wall Street Journal*, 5. februára 2010)

v ktorom sa so štátmi s najkrehším účtovníctvom bude zaobchádzať rovnako, ako s akýmkoľvek iným jednotlivým kapitálom v analogickej situácii. Pre revolucionárov to nie je žiadna novinka, pretože štát chápu jednak ako najvyššieho predstaviteľa vládnucej triedy, ale zároveň ako veľmi špecifický jednotlivý kapitál. Špecifický, pretože je monopólom na domácom trhu a nositeľom schopnosti preniesť bremeno svojho účtovníctva na celú občiansku spoločnosť. Štáty nebankrotujú, opakujú neustále tí, ktorí tento systém podporujú.

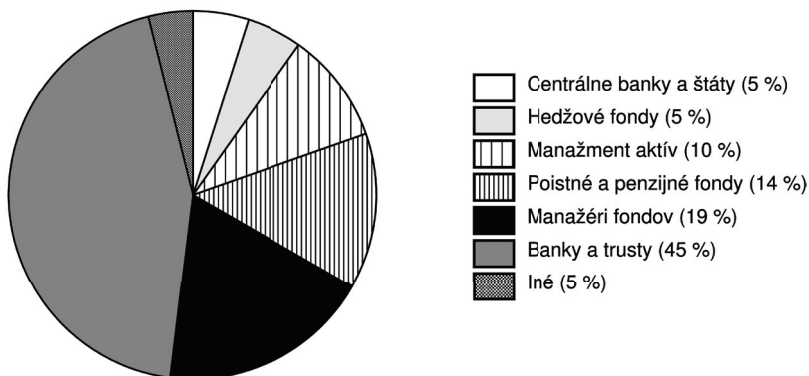
Áno, to je pravda, až na dve výnimky: francúzsku monarchiu, pochovanú revolúciou roku 1789 a ruskú ríšu, ktorú zmietla proletárska revolúcia v októbri 1917. S týmito dvoma výnimkami sa dialektické protirečenie medzi dvoma podobami moderného štátu vždy vyriešilo v prospech funkcie štátu ako prvého garanta funkčnosti kapitalistického systému v geografickej oblasti jeho kompetencií. Keď sa štát ako jednotlivý kapitál dostane do hlbokého a trvalého konfliktu s touto funkciou, ponorí sa do fiškálnej krízy, krízy príjmov. Na rozdiel od klasickej finančnej či výrobnnej krízy v konkurenčnom prostredí sa štátna fiškálna kríza nikdy nekončí jednoduchou deštrukciou štátu bez toho, aby došlo k vojne – buď k občianskej vojne proti proletárskym masám, ktorá má zredukovať ich moc a zvýšiť ich vykorisťovanie, alebo k bežnej vojne proti iným štátom, ktorá má nastoliť rovnováhu plienením. V prípade oboch svetových vojen umožnilo vojenské víťazstvo štátu nad robotníckou triedou vznik permanentných vojen, v ktorých išlo o plienenie iných štátov. A naopak, keď je štát prislabý na to, aby začal vojnu proti vykorisťovaním, má ďalšie prostriedky, vyplývajúce z jeho statusu, vďaka ktorým môže dlho prežiť napriek chronickej kríze príjmov.

To je prípad Grécka, ale aj množstva ďalších kapitalistických štátov. Trhy záuťochli na Grécko a zamerali sa naň s vysokou prioritou, pretože fiškálna marža, v ktorej môže nová vláda manévrovať, je veľmi úzka – najmä po vyhrotení verejných deficitov v dôsledku opatrení, ktoré štát prijal na podporu hospodárstva po prepuknutí globálnej úverovej krízy. Vysoká bojovnosť námezdne pracujúcich v tejto krajine (v porovnaní s ostatnými krajinami eurozóny), neefektívnosť štátnej administratívy a nedostatočne koncentrovaná a centralizovaná produktívna sieť robia z Grécka v očiach finančného kapitálu špeciálny prípad. Kríza gréckeho štátneho dlhu môže viesť k ďalším, v krajinách ako je Španielsko, Portugalsko, Írsko, ale tiež Taliansko a – prečo nie? – Veľká Británia. Je veľa krajín, ktorých štátne rozpočty silno podkopala úverová kríza. No najpravdepodobnejšiu trajektóriu nákazy tvoria banky. Podľa agentúry pre manažment verejného dlhu gréckeho ministerstva financií sú grécke štátne dlhopisy vlastnené zhruba zo 45 % bankami a z 5 % centrálnymi bankami iných štátov.

Ak k tomu pripočítame poisťné a penzijné fondy, dostaneme sa k dvom tretinám celku. Tradiční „špekulanti“ (hedžové fondy a podobne) tvoria zvyšnú tretinu.

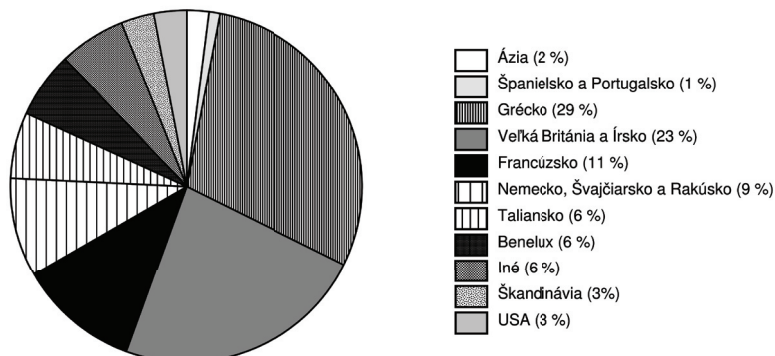
Teda práve veľké finančné inštitúcie budú musieť manažovať prvé riziká, spojené s finančnými stávkami na grécky dlh. Teraz je už jasnejšie, prečo sa mnohí aktéri z tejto kategórie pokúšali znížiť potenciálne straty na trhu s gréckym štátnym dlhom tým, že investovali na trhu s CDS, hľadajúc poistenie. No tento chvat mal, ako sme videli, opačný efekt, keďže ešte zrýchlil pád cien štátnych dlhopisov. Pád, ktorý trval aj potom, čo sa gréckemu štátu ľahko podarilo vydať dlhopisy v hodnote 8 miliárd €. Vďaka lákavej úrokovej sadzbe, 6,1 percenta (o 290 bázických bodov viac, než je sadzba na desaťročné nemecké dlhopisy), pritiahla táto emisia dopyt po štátnych dlhopisoch Grécka v hodnote 25 miliárd €.

Alokácia gréckych štátnych dlhopisov podľa typu (2005 – 2009)

A nakoniec, treba si všimnúť, že grécky dlh je do veľkej miery zmedzinárodnený (pozri graf nižšie), keďže podľa Crédit Suisse len 40 miliárd eur z celkových 385 miliárd vlastní miestne banky. Alebo všeobecnejšie, opäť podľa gréckej agentúry pre manažment verejného dlhu, miestni ľudia vlastní 29 percent gréckych štátnych obligácií. Investori a banky z britských ostrovov (vrátane Írska), germanofónnych krajín (Nemecoko, Rakúsko, Švajčiarsko) a frankofónnej oblasti (Francúzsko a krajiny Beneluxu) sú teda značne vystavené gréckemu riziku. Po nich nasleduje Taliansko a o niečo ďalej škandinávské krajiny a USA.

Alokácia gréckych štátnych dlhopisov podľa krajiny (2005 – 2009)

Horlivosť, s akou nemecká i francúzska vláda reagovali na hrozby, ktoré sa vznášajú nad gréckym dlhom, teda vôbec neprekvapuje. Pokiaľ ide o efektívnosť obranných systémov, ktoré páve vznikajú (emisie štátnych dlhopisov v spolupráci s ostatnými štátmi, resp. s ich zárukou), tie ešte viac zdôrazňujú všetky limity, ktoré so sebou prináša vytvorenie jednej spoločnej meny – eura – bez paralelného vytvorenia zjednoteného kapitálového trhu, a navyše bez jednotného manažmentu verejných peňaženiek Eurolandu. Lenže to je problém šéfov a štátov. Vyriešenie fiškálnej krízy tým, že sa útokmi na mzdy a zamestnanosť rýchlo vyčistí grécka súvaha, je zo strany robotníckej triedy jednoducho neprijateľné.

Ide o skutočné vyhlásenie vojny robotníckej triede zo strany gréckeho štátu a jeho spojencov v Eurolande, ktoré proletári nesmú ignorovať. Musia akceptovať túto výzvu a bojovať na jedinom poli, ktoré za to stojí: za obranu miezd prostredníctvom všeobecného politického boja proti každému šéfovi, vrátane toho najmocnejšieho a najnebezpečnejšieho zo všetkých – proti štátu. Plán kapitálu, podľa ktorého majú za krízu zaplatiť vykorisťovaní, je politickým plánom. Grécky príklad je paradigmatický pre to, čo sa v rôznych podobách odohrá v živote občianskej spoločnosti, ale najmä pracujúcej triedy, v nadchádzajúcom desaťročí. Iba všeobecný politický plán ofenzívy robotníckej triedy tomu môže čeliť. Plán, ktorý nevznikne za zatvorenými dverami na schôdzkach revolučných skupín, ale naopak, zrodí sa v horúčave bojov autonómnych politických výborov, vychádzajúcich z najviac odhodlaných a uvedomelých vrstiev proletariátu. Plán, ktorý priamo zaútočí na štátny reformizmus a agenta kapitalistickej ofenzívy, ktorý už zavládol v Aténach.

IV. Dělnická reakce na vládní plán

Několik poznámek ohledně politických stran a odborů¹³

PASOK (Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα, Panhelénské socialistické hnutí) je hlavní levicovou stranou a díky svému vlivu v odborových konfederacích GSEE a ADEDY je hlavním nástrojem kontroly. Je nejdůležitější stranou, jde-li o aktivisty – dosahují počtu 250 tisíc (stojí za zaznamenání, že v interních volbách v roce 2007 hlasovalo pro prezidenta PASOK 770 tisíc „členů a přátel“, což představuje 6,7 procenta populace!). V roce 2009 se strana vrátila k moci a je to tedy právě ona, kdo provádí politiku úspor.

KKE (Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, Komunistická strana Řecka) je jednou z posledních skutečných stalinistických stran na světě, která stále reprezentuje lid. Je v ní 40 tisíc aktivistů. Odhlédneme-li od spektakulárních akcí, opírá se o svůj odborový front PAME. Odsuzuje Evropskou unii a plutokracii a je, v souladu se svou stalinistickou výbavou, kterou má zapsanou v genech, zaníceným obráncem ekonomického nacionalismu. Odmítá jakoukoli „jednotu na levič“ a je pro „socialismus teď“. Na svém posledním kongresu v roce 2009 zveřejnila KKE data o svém složení:

- zaměstnaní dělníci: 76 procent (v soukromém sektoru 54 procent, ve veřejném 46 procent);
- rolníci: 2,81 procenta;
- řemeslníci/majitelé obchůdků/osoby samostatně výdělečně činné: 9,32 procenta (bez vlastních zaměstnanců 62,8 procenta, s vlastními zaměstnanci 39,2 procenta);
- důchodci: 7,15 procenta;
- studenti: 2,17 procenta;
- akademici/pracovníci ve výzkumu: 1,73 procenta;
- umělci/spisovatelé: 0,55 procenta.

SYRIZA (Συνασπισμός της Ριζοσπαστικής Αριστεράς, Koalice radikální levice) má v odborech minimální vliv (mimo jistého vlivu, který má mezi univerzitními profesory). Nedávno SYRIZA vytvořila síť svých členů zapojených do odborů, na pracovištích ale nemá žádný reálný vliv (jaký má PAME).

Ve veřejném sektoru je v některých odvětvích (banky a veřejné služby) **členství v odborech** velmi vysoké, dosahuje až 90 procent, v jiných (školství, zdravotnictví) může vysoká míra odborově organizovaných zaměstnanců vyplývat z toho, že členství v odborech je jakousi „povinností“. Ve veřejném sektoru jako celku je míra odborové angažovanosti kolem 60 procent. V soukromém sektoru však v průměru nepřesahuje 15 procent.

Na celostátní úrovni je v odborech na 30 procent zaměstnanců, současné průzkumy však tvrdí, že je to ještě méně. Bohužel nemáme k dispozici žádné informace ohledně členství v odborech po regionech, obecně je však v provinciích v odborech méně lidí než ve velkých městech (téměř o polovinu).

¹³ Ohledně toho, kolik mají politické strany v Řecku militantů, nejsou dostupné žádné aktuální zdroje. Údaje v tomto textu jsou proto odhady vycházející z několika pramenů.

GSEE (Generální konfederace řeckých pracujících) seskupuje odborové federace z různých měst, které jsou samy složeny ze základních odborových organizací ze všech sektorů. GSEE je tak složena z odborových federací z Atén, Soluně, Patrasu atd. Například Aténské centrum pracujících (EKA) seskupuje odbory z pracovišť v soukromém sektoru, ale rovněž z veřejného a polo-veřejného sektoru (banky, pošty, státní elektrárny, dodavatelé pro státní správu atd.). **ADEDY** (Konfederace státních zaměstnanců) seskupuje federace a odbory státních zaměstnanců (učitelů, zaměstnanců věznic, ministerstev atd.). Ke generální stávce vyzývá vedení GSEE a ADEDY a výzva je předávána směrem dolů přes všechny úrovně (federace, základní organizace, federace státních zaměstnanců).

Předpokládané počty členů jednotlivých odborů: GSEE – 459 tisíc členů, ADEDY – 289 tisíc členů. Z nich je 200 tisíc rovněž v PAME. Front PAME je přítomen zejména v odborech kováků a ve velkých továrnách.

Chronologie¹⁴

10. února

První stávkou svolaly odbory ADEDY, zaznamenala slabou účast pracujících z veřejného sektoru.

23. února

Jako předehra ke stávce svolané na následující den se KKE (vlastně její odborová větev PAME) rozhodla obsadit ráno burzu, a to se surrealistickým a nesrozumitelným sloganem v angličtině „Krizi platí plutokracie“. Podle jejich vlastních slov bylo cílem „ukázat inspektorům Evropské komise, Evropské centrální banky a Mezinárodního měnového fondu, kde jsou peníze“. Provoz burzy byl přesunut do jiné budovy a demonstranti objekt ve dvě hodiny odpoledne opustili.

24. února

Generální stávka svolaná společně oběma odborovými konfederacemi GSEE a ADEDY. Odhadovalo se, že se počet stávkujících pohyboval mezi 2 a 2,5 miliony. V některých sektorech (přístavy, doky, ropné rafinerie, stavebnictví, banky a firmy ve veřejném sektoru) dosáhla účast 70 až 100 procent. Ve státní sféře (vzdělávání, zdravotnictví, veřejné služby, ministerstva, pošty) byla účast mnohem nižší, pohybovala se mezi 20 a 50 procenty.

Odhady ohledně účasti na demonstracích v Aténách se extrémně liší. Podle policie bylo demonstrantů na 4 tisíce, zatímco podle některých médií 100 tisíc a podle jiných mezi 9 a 30 tisíci. Podle soudruhů z TPTG, kteří se demonstrací účastnili, se zdá být pravdivé číslo 40 tisíc.

Je třeba poznamenat dvě věci. První je významná účast imigrantů – a to nejen kolem skupin extrémní levice, byli rovněž rozeseti po celém průvodu. Měli bychom poukázat na to, že jejich přítomnost souvisí s novým zákonem o „občanství imigrantů“, který odděluje ty, kteří jsou způsobilí získat občanství, od těch, kteří ne.

¹⁴ Chronologie je přejatá z textu napsaného v angličtině TPTG a obohacena o jejich odpovědi na naše otázky.

Druhou poznámku je třeba věnovat konfrontacím, které se odehrály mezi zásahovou policií a demonstranty, kteří nepocházeli nezbytně z anarchistického prostředí.¹⁵ Několikrát došlo na boj zblízka, protože vláda policii přikázala, ať nepoužívá slzný plyn. Rozbíjela se okna bank, rabovaly se obchody (knihkupectví, velké obchody, supermarkety a kavárny). Jednalo se o marginální jev, přesto to ale dodalo obvyklé odborové aténské demonstraci neobvyklou atmosféru.

3. března

Socialistická vláda ohlásila nová opatření na „záchranu země“, která zahrnovala snížení třináctých a čtrnáctých platů pracujících ve veřejném sektoru o 30 procent, snížení mzdových příplatků o 12 procent, růst ceny benzínu, alkoholu a tabáku i škrtý ve školství a zdravotnictví.

První reakce přišla od odborového frontu PAME, který podnikl několik spektakulárních krátkých okupací – obsazení ministerstva financí a některých televizních stanic v provinčních městech. PAME vyzval na 4. března k odpolední demonstraci v Aténách a dalších městech. Později svolali vlastní demonstraci někteří levicoví odboráři a skupiny extrémní levice, k nimž se přidaly odbory středoškolských učitelů a ADEDY. V centru Atén se konala demonstrace, kvůli tomu, že byla svolána na poslední chvíli, a kvůli obecnému pocitu bezmocnosti se jí však účastnilo jen asi 10 tisíc lidí a shromáždění bylo mdlé, jako bez života.

5. března

Iniciativy ke stávce 5. března se chopila KKE, která svolala „generální stávku“ a demonstraci. Nato vyhlásily tříhodinové přerušení práce odbory ADEDY a GSEE, zatímco další odbory (učitelé ze základních a středních škol a zaměstnanci ve veřejné dopravě) svolaly jednodenní stávku. Na demonstraci PAME se sešlo asi 10 tisíc lidí a skončila předtím, než začala následující demonstrace. Tentokrát se akce vyznačovala viditelnější přítomností antiautoritářů a mladých lidí a atmosféra na náměstí Syntagma, kde PASOK odhlasovával nová opatření, byla od počátku napjatá.

K davu se pokusil promluvit šéf GSEE Panagopoulos – a stal se terčem několika kelímků s jogurtem, po nichž následovaly další předměty, aby se jej skupinky demonstrantů pokusily zmocnit. Útoky přicházely z rozličných stran a jeho strážci nebyli schopni tak velkému davu zabránit v praktickém vyjádření nenávisti k němu a ke všemu, co reprezentuje. Byl hnán a napadán, zatímco prchal ke vchodu do parlamentu, kde ho ochránila zásahová policie. U budovy se brzy seskupil rozhořčený dav. Parlamentní stráž musela okamžitě zmizet a vypukly bitky mezi našťavanými lidmi a zásahovou policií.

Nato se rozhodli podniknout své spektakulární vystoupení poslanci koalice SYRIZA – před vstup do parlamentu vytáhli transparent s Bretonovými slovy „Lidská bytost je odpovědí, ať zní otázka jakkoli“. Tato věta pravděpodobně nebyla anti-humanistickým althusseriánským intelektuálům patřícím k SYRIZA až tak po chuti, ačkoli ji je možné číst v duchu SYRIZY také čistě sociálně demokraticky jako „Lidé místo zisků“.

¹⁵ Termín „anarchistické prostředí“ zahrnuje militanty a lidi hlásící se k myriádě anarchistických skupin, které zde není možno vyjmenovávat.

Demonstrace se potom pustila na pochod směrem k ministerstvu práce, což hodně demonstrantů kritizovalo jako pokus části odborářů uvolnit napětí u parlamentu. Pochod měl ale pořad atmosféru, takže když demo dorazilo k budově Státní rady, někteří protestující zaútočili na zásahové jednotky, které budovu hlídaly. Brzy po nich začal obrovský dav házet kameny a různé předměty, čímž je zahnal dovnitř budovy. Jeden policajt ale neutekl, byl zajat a rozzuřené lidi ho skoro zlynčovali. Incident, který ukazuje jak na to, že vyostřenému násilí přitakali dokonce i lidé, kteří by za jiných okolností jednali jinak, tak na rostoucí nenávist vůči policii, trval dost dlouho, zásahové policii zabránili v akci dělníci, které propustila z práce firma Olympic Airways.

11. března

Ohledně účasti na stávce nejsou známa přesná čísla, s jistotou však lze říci, že byla vyšší než při stávce předchozí (odbory GSEE tvrdí, že dosáhla 90 procent). Lze to ukázat i na počtu demonstrantů, který byl téměř dvakrát vyšší než 24. února. Podle odhadu TPTG se demonstrací organizovaných PAME a GSEE-ADEDY (odborový front PAME organizoval, jak je jeho zvykem, separátní demonstraci) účastnilo 100 tisíc lidí, navzdory tomu, že média psala, že jen 20 až 25 tisíc. Trochu jiné bylo i složení davu, bylo v něm více studentů, něco žáků ze středních škol a víc mladších dělníků, zatímco v něm scházeli imigranti. A navíc se k pochodu GSEE-ADEDY přidali i antiautoritáři.

Dalším rozdílným rysem demonstrace byla odlišná, podstatně ofenzivnější taktika policie. Více než 5 tisíc policajtů se pokoušelo zabránit eskalaci proletářského násilí těsným sledováním demonstrace podél obou jejích stran. Svého cíle do určité míry dosáhli, protože pouliční boje podporovalo či se střetů s policií aktivně účastnilo relativně méně lidí mimo anarchisticko-antiautoritářské prostředí než na předchozí akci. Přesto během demonstrace došlo na různých místech k několika střetům s policií, které pokračovaly, v souladu obvyklou praxí při takových příležitostech, ve čtvrti Exarchia.

Dále je nutné poznamenat, že vedení odborových konfederací tentokrát nejen otevřeně spolupracovala s policií, ale zásahovým jednotkám dokonce dala konkrétní příkaz zastavit demonstrující na třídě Patision, aby se šéfové obou konfederací mohli dostat do čela demonstrace a předešlo se možným konfliktům s členskou základnou a opakování konfliktů z posledního pátku, kdy to od lidí po zásluze schytali. Zatímco policie zastavila a napadla první řady demonstrace (v nichž byli levicoví odborově organizovaní učitelé ze základních škol) s cílem zajistit, aby se do čela dostalo vedení GSEE a ADEDY, koordinační výbor těch samých základních odborových organizací a dalších levicových odborářů (jako je například odborářská skupina z OTE, bývalého veřejného telekomunikačního podniku) tento tah vedení GSEE a ADEDY politicky podpořil, když změnil trasu, vydal se oklikou přes třídu 3. září, čímž vedením GSEE a ADEDY otevřel cestu do čela – a poté se jen připojil za ně! Obě konfederace navíc dělaly vše, co bylo v jejich silách, aby policajtům pomohly na demo dohlížet.

Když pochod dorazil na náměstí Syntagma, pokoušela se vedení GSEE a ADEDY lidi, kteří dorazili později, posílat pryč. Není tedy divu, že se policii podařilo poté, co se kontingenty byrokratů rozešly zpět do svých kanceláří, v Akropolis, kde vypukly bitky, demonstraci rozdělit.

Je také potřeba poznamenat, že se odborářům z bezpečnostních složek (policie, hasiči atd.), kteří čekali na náměstí Kolotroni, až projde separátní demonstrace PAME,

dostalo od demonstřujících z PAME potlesku a oni naopak aplaudovali demonstrantům. Poté samozřejmě rychle zmizeli, protože společné shromáždění s dalšími demonstranty by pro ně až tak příjemným zážitkem už být nemuselo.

Po 11. březnu

Ukutečnilo se několik odvětvořových stávek: stávka zaměstnanců berních úřadů, zaměstnanců autoškol, zaměstnanců elektroenergetického sektoru (16. a 17. března), zaměstnanců ve zdravotnictví (16. března), zaměstnanců autoservisů (18. března), taxikářů (18. března) atd., stejně jako několik stávek a demonstrací 22. a 23. dubna.

První poznámky

Obecně

Míra účasti na „národních“ demonstracích a stávkách svolaných dvěma odborovými konfederacemi a síla a kapacita vyvinout iniciativu, kterou v rámci toho prokázalo odborové křídlo KKE, stojí za zaznamenání. Opozice k vládním opatřením prosazovaným PASOK (škrty na mzdách, snižování dávek, zvyšování přímých i nepřímých daní, zvýšení věku odchodu do důchodu, intenzifikace policejní kontroly atd.) měla rozsáhlý okruh stoupenců. Interpretace politiky, kterou tato hnutí vyjadřovala, si však zasluhuje komplexnější a pečlivější analýzu.

Pokud jde o otázku „managementu“ státního dluhu, je nejběžnější reakcí, že dluh musejí zaplatit ti, kteří ho vytvořili, ne pracující. Ti mají jistě na paměti, že dlouhé série skandálů a případů finanční korupce (které zahrnovaly vládní i opoziční strany, církev i soukromé firmy) nebyly nikdy potrestány. Proto stávkující nepřijímají státní propagandu o „národním sebeobětování“ a nestarají se o to, jak platit za krizi víc rovnostářsky. Vládní finanční opatření představují koncentrovaný útok na příjmy pracujících s vyššími mzdami, útok proti svobodným profesím a proti jiným tradičně maloburžoazním společenským vrstvám, které si navyklý vyhybat se placení daní. Tento rovnostářský přístup došel jistého úspěchu mezi těmi nejloajálnějšími voliči PASOK, ne však mezi stávkujícími a demonstranty z posledních měsíců.

Jsou-li však čísla o účasti na stávkách během dnů, kdy se konaly demonstrace, vysoká, nestačí k tomu, aby ustavily autonomní akci pracujících, ani k tomu, aby zpochybnily, či aspoň začaly zpochybňovat organizační a vůdčí roli PASOK či KKE. Neuskutečnil se žádný viditelný pokus prodloužit a zakořenit tyto dny mobilizace na pracovištích prostřednictvím stávek na přímou iniciativu dělníků a dělnic. A především nebyl na agendu generálního boje nikdy položen boj proti šéfům za lepší mzdy a pracovní podmínky. Šéfové se této slabosti hnutí chopili a zůstali v pozadí, aby třídní nenávisť směřovala jen na jejich stát.

Pokud z pohledu proletářů vyjádřily dny demonstrací skutečnou vůli bojovat, z pohledu státu a jeho politických a odborových orgánů sloužily ke kanalizaci zloby dělníků a k tomu, aby se vyčerpala jejich síla, aby mohla vládní opatření projít nebo, v druhém případě, aby se podpořila politika KKE a její dlouhý pochod k moci.

Kromě toho by bylo falešně myslet si, že v Řecku (nebo jinde) dělnická třída povstane jako jednotné těleso, za každých okolností radikální, a během pár měsíců smete všechny separace, které každodenní život kapitálu posiluje: separace mezi

státními úředníky a dělníky ve státních či polostátních podnicích a dělníky v soukromém sektoru, mezi dělníky ve velkých firmách a mikro-firmách, mezi pracujícími na plný pracovní úvazek a překérními („generace 600 eur“) a určitě separace mezi „Řeky“ a „imigranty“, nehledě na nezaměstnané.

V továrnách

V Řecku nejsou žádné revoluční politické skupiny, které by vykazovaly pravidelnou aktivitu na velkých pracovištích. Ať to má jakékoli důvody, nesmíme podceňovat sílu, kterou jsou se svým převažujícím vlivem schopny vyvinout PASOK a KKE, když nečelí autonomnímu dění formalizovanému na úrovni dílny. Dosud jsme v továrnách nezaznamenali žádnou viditelnou známku nezávislé aktivity dělníků samotných. Nebylo vyhlášeno žádné prodloužení oficiálně vyhlášené stávky, tím méně stávka, která by se rozšířila do několika sektorů. Divoké stávky na pracovištích a v továrnách nejsou pro tento okamžik na agendě. Pokud jde o autonomní organizování se, je třeba vědět, že někteří revoluční militanti, povětšinou z anarchistického prostředí, kteří se v prosinci 2008 zapojili do obsazení budovy novinářských odborů ESIEA, se stále pravidelně scházejí. Jedná se ale o velmi izolovaný fenomén.

V tomhle kontextu rozmáchlá gesta PAME (obsazování veřejných budov, jako je ministerstvo pro ekonomiku a burza, masivní demonstrace a shromáždění jejích stoupců, což jsou věci, které přinejmenším do roku 2005 KKE nedělala) monopolizovala scénu, zejména tehdy, když uspěla a jejich iniciativa přiměla GSEE a ADEDY, aby je následovaly. Není nemyšlitelné, že se touto taktikou KKE snaží přetáhnout částí velkých odborů směrem ke své odborové převodové páce PAME, aby mohla ustavit svou vlastní federaci.

Během období demonstrací se uskutečnily dvě stávky: stávka ve státní tiskárně a zaměstnanců Olympic Airways.

Zaměstnanci obsadili státní tiskárnu 5. března na protest proti třicetiprocentnímu snížení mezd zaměstnanců ministerstva vnitra. Do budovy nepustili nikoho, „kdo není zaměstnancem ministerstva“. Soudruhům, kteří je přišli navštívit, řekli, ať zmizí. Socialisté z vedení odborů ve státní tiskárně¹⁶ se nakvap rozhodli okupaci ukončit (aniž by otázku ukončení předložili ke hlasování na shromáždění) se zdůvodněním, že „vláda slíbila“, že dotyčnou regulaci zruší. Zaměstnanci se s rozhodnutím odborů neztotožnili, sami však nic nepodnikli.

Obsazení hlavní státní účtárny propuštěnými dělníky Olympic Airways mělo podobný výsledek. Jeho účastníci byli hlavně technici, jimž Olympic Airways během tří měsíců poté, co byly aerolinky privatizovány, nevyplácely mzdu, a dělníci, které management propustil, i když jim sliboval, že budou přeloženi na jiná pracovní místa. Během prvního dne drželi po několik hodin rukojmí, večer se utkali se zásahovou jednotkou a zahnali ji na útek. Byli odhodláni blokádu udržet co nejdéle, i oni však zamezili kontaktu s „externími“ soudruhy venku. Po deseti dnech okupace jejich socialistický zástupce (z pravicové vnitrostranické tendence) přijal vládní slib na vytvoření zvláštního výboru, který se má věcí zabývat! Zdá se, že stejně jako v případě nadbytečných zaměstnanců Olympic Airways, kteří o sobě dali vědět na demonstraci

¹⁶ Sdružují zejména techniky, inženýry atd.

5. března, byli i „zabezpečení“ pracující rozděleni na ty, kteří byli propuštěni, a ty, kteří byli ušetřeni. To pravděpodobně vysvětluje, proč menšina tří set zaměstnanců nebyla schopna vést do vážného boje, při němž by se například blokovaly ranveje, zbylých 4 700 zaměstnanců.

Na demonstracích

Kvůli tomu, že hnutí bylo vnitřně rozděleno, byla tři místa srazu a dva pochody: odborové konfederace GSEE a ADEDY se obvykle scházejí na Pedio Areos a demonstrují spolu. K jejich pochodu se přidávají uskupení extrémní levice (avšak nikoli KKE), která se schází u Národního muzea. Nakonec zbývá PAME, odborová větev KKE: její stoupenci se scházejí buď na náměstí Omonoia, nebo na náměstí Syntagma a demonstrují odděleně.

Složení demonstrujících bylo jiné než v případě demonstrací v prosinci 2008. Podíváme-li se na data ohledně stávkujících, zaznamenáme větší účast dělníků ze soukromého sektoru, a proto relativně slabší participaci učitelů. Kromě několika izolovaných případů během posledního dne akcí se pochodů neúčastnily větší skupiny studentů středních škol. To však nebyl případ univerzitních studentů, kteří odpověděli na výzvy k zapojení se do hnutí zakládáním všeobecných shromáždění. Pokud jde o překerní dělníky a nezaměstnané, ty na demonstracích nebylo vidět, kromě toho, že se jejich velmi malé sekce zapojovaly do násilných akcí. Znovu platí: je potřeba nedívat se na věci sentimentálně. Nedokázal snad fakt, že se 5. března vůdce GSEE Panagopoulos neostýchal vyjít z parlamentu a mít k demonstrantům proslov (dokonce byt' byl vypískán a stal se terčem útoků), že si jsou šéfové PASOK a jeho odborů stále jisti svým vlivem nad dělníky?

V. Květnové dny

Po prvomájových demonstraciích, poté co byla opatření odhlasována, byla účast na demonstraciích a stávkách důležitá, aby bylo možné posoudit, zda se může hnutí proti úsporným opatřením opět uvést v chod.

Počet demonstrantů byl jistě působivý¹⁷ nejen v Aténách (30 tisíc KKE/PAME, 120 tisíc odbory) a Soluni (30 tisíc), ale i v dalších provinčních městech střední velikosti. Ke stávce se přidal stejný počet lidí jako v březnu, zvláště pak v dopravě.¹⁸ Dělo se tak ovšem vždy beze stopy sebeorganizace na pracovišti a bez jakéhokoli autonomního jednání.

Odhadnout, kolik bylo na demonstraci 5. května studentů a žáků středních škol, je obtížné, protože nešli v oddělených, vlastních blocích. Můžeme jen říci, že tam bylo mnoho mladých lidí. To se netýká PAME, kde komunističtí studenti vytvořili vlastní průvod.

V Aténách došlo na okrajích průvodu k násilným akcím s proměnlivou intenzitou, které se dostaly až na náměstí Syntagma před parlament. Jako první na místo dorazil pochod KKE/PAME, jako obvykle izolovaný od ostatních. Demonstranti čekali na průvod GSEE/ADEDY, což pracujícím umožnilo napadnout (ovšem bez úspěchu) policii střežící parlament a posléze i jednotky shromážděné kolem pomníku neznámého vojína.

Po celé cestě k náměstí Syntagma (ulicí Panepistimiou, po třídě Syngrou a Stadiou) pocítily hněv „autonomů“, jimž v jednání ostatní demonstranti nijak nebránili, banky (většina z nich byla zabezděna), úřední budovy (berní úřad, aténská prefektura), luxusní auta atd. Zdálo se, že na mnoha místech není policie schopna reagovat, její represivní operace byly nefunkční. Celé to trvalo kolem tří hodin.¹⁹ Na jiných místech měla ovšem policie situaci pevně pod kontrolou a pokusy demonstrantů potlačila.

Poté se objevila zpráva, že na třídě Stadiou demonstranti vypálili pobočku banky Marfin a v plamenech tam zahynuli tři nestávkující zaměstnanci. Následujícího dne, 6. května, přišlo na demonstrace mnohem méně lidí. Pracující tuto událost a její konsekvence strávili jen těžko. Kvůli této zásadní chybě byl stát schopen využít příležitosti a získal převahu.

Přes to všechno ale není jisté, zda tato událost poskvrnila obraz sociálního hnutí. Setkala se s jednohlasným odsouzením, a to v neposlední řadě i ze strany mnohých anarchistických kolektivů, které ji nazvaly „vraždou“.²⁰ Rozdíl mezi všeobecným

¹⁷ Na první pohled byly počty demonstrantů vyšší než na demonstraciích v roce 2001, které zabránily penzijní reformě.

¹⁸ V soukromém sektoru činila podle GSEE míra účasti 30 procent v továrnách na severu a kolem 100 procent v případě elektrikářů, poštáků a zaměstnanců administrativních orgánů. Ve veřejném sektoru byla účast pouhých 30 procent, z učitelů základních škol se stávky účastnilo jen jedno procento.

¹⁹ Podle TPTG se potýček účastnilo mnoho „normálních“ demonstrantů.

²⁰ Viz <http://athens.indymedia.org>

a oprávněným dělnickým hnutím proti státním opatřením (pracujícím jsou nakloněna i sdružení majitelů obchůdků z velkých měst) a individuálními činy, které někdy mívají pochybné cíle (v případě banky Marfin vše nasvědčuje tomu, že přítomnost

Svědectví demonstranta

1. K útoku došlo (podle tisku) kolem 14. 00 hod. Blok protestujících, v němž jsem byl já, dorazil asi 50 metrů před hořící banku kolem 14.15. Zastavili jsme se jednak kvůli tomu, že jsme se nemohli pohnout dál, jednak abychom nechali projet hasičské vozy (hasičské vozy, které již byly na místě, byly posíleny o dva další). Útok samotný jsem neviděl. Byla to v té době jediná banka, která byla otevřena a fungovala, a v její blízkosti nebyli žádní policisté... První hasiči dorazili na místo velmi rychle.

2. „Rozbiječi“ vymlátili okna na čelní straně budovy a dovnitř vhodili hořlavou kapalinu a molotovy. Všichni očití svědci potvrdili, že bylo jasně vidět, že uvnitř banky jsou, v jednotlivých odděleních, zaměstnanci a zákazníci. Demonstranti, včetně imigrantů (jak ukázaly televizní záběry), okamžitě spěchali lidem uvězněným v budově (neoklasicistním domě přeměněném na kanceláře) na pomoc. Majestátní dveře však byly bohužel zamčené a nešlo je vyrazit. Někteří zaměstnanci dokázali předtím, než plameny vyšlehly příliš vysoko, uniknout ven rozbitým hořícím oknem.

3. Protože když již nabral požár na síle, nebylo možné budovu opustit, uchýlili se zbývající zaměstnanci do horních pater, kde se stali obětí dýmu. Tři lidé se udusili. Ostatní našli útočiště na balkonech, odkud je po žebříkách zachránili hasiči.

4. Mezi 17. a 18. hodinou dorazil na místo šéf banky. Asi dvě stovky lidí, kteří před bankou ještě zůstávali, jej vypískaly. Demonstrace skončila. Kdo je oním šéfem, není nijak zvlášť důležité (dal by se popsat jako řecký Berlusconi – koupil Olympic Airways, vlastní banku Marfin a má mnohé mediální zájmy, je úspěšným podnikatelem s politickými ambicemi).

5. „Rozbiječi“, kteří operují na okrajích demonstrací, se obvykle schovávají v řadách anarchistických bloků. Nikdy se neobjevují v blízkosti kontingentů stoupenců KKE, která disponuje výkonnou „pořádkovou službou“, která po nich okamžitě jde a vyhodí je, raději se schovávají mezi lidmi, o nichž vědí, že je nevyženou. Nevinné svatouškovství těch, kteří „rozbiječe“ odmítají kritizovat, ve skutečnosti hraje do karet těm, kteří mají ne zcela čisté úmysly.

6. V Řecku existuje nespočet malých extrémně levicových a anarchistických skupin, takzvaně autonomních, včetně jistého množství takových, které praktikují vyvlastňování bank a organizují bombové útoky i atentáty za použití střelných zbraní. Těm, kteří volají po násilí proti policajtům a státu, současná situace umožňuje, aby se na demonstracích cítili jako ryba ve vodě. Obávám se, že jejich intervence může zastínit skutečné otázky a témata.

Tato strašná událost by nám měla připomenout, že uplatňování násilí je pouze nástrojem (a to nikoli neutrálním), který hnutí za jistých okolností může nebo musí použít. Sama o sobě nemá násilná akce žádnou politickou hodnotu. Může se změnit, jak jsme viděli v případě banky Marfin, v extrémně škodlivý nástroj. Pokud je násilí použito takovým způsobem, jakým bylo použito v bance Marfin, jde jen o vyjádření naprosté prázdnoty myšlení a v žádném případě se nejedná o výraz kolektivní síly. Použití tohoto nástroje je třeba vždy pečlivě zvážit. Pakliže není proletářská organizace nikdy luxusem, ale stálou nezbytností třídního boje, je sladěná, koordinovaná a dobře připravená kolektivní akce podmínkou *sine qua non* jakékoli iniciativy zahrnující použití násilí či síly.

Uplatňování síly je neměnnou, trvalou charakteristikou, která doprovází všechna nezávislá proletářská vyjádření, od prostého shromáždění ke stávce, k obsazení, k demonstraci a mnohem dál. To, že jsme si toho vědomi, však nesmí vést k tomu, že budeme odhlížet od nebezpečí, která jsou v použití násilí přítomna (či je budeme podceňovat). Jedním z oněch nebezpečí, jichž si musíme být vědomi, je nebezpečí vytvoření separovaných a specializovaných jednotek, které se na výkon násilí zaměří.

Možné terče hnutí musí být zvažovány s maximální důsledností a organizací, aby se bylo možné za každou cenu vyhnout takovým „nehodám“, jako byla tragédie v bance Marfin. Velebení spontaneity a destrukce je na tomto i jiném poli samo o sobě zhoubné. Lavina hloupých vysvětlení, kdo je za celou věc zodpovědný (fašistická či policejní provokace) a kdo nese vinu (samozřejmě šéf, nestávající zaměstnanci), jen ukazuje nedostatek politické inteligence politických kruhů, které o sobě tvrdí, že jsou... tak revoluční! Jsou to tatáž milie, která se prohlašuje za slavné hrdiny revolty z prosince 2008.

Pokud jde o konfrontace na náměstí Syntagma, ať už byla vůle bojovat na straně demonstrantů z řad pochodu KKE nebo jiných přítomných rebelů jakákoli, představovali tentýž spektakulární obraz, ačkoli politicky mnohem méně nebezpečný, jako vražedný útok na banku. Jejich marnost byla do očí. Tyto nekoordinované útoky byly potlačeny represivními silami bez nejmenších potíží. A co hůř, o 200 metrů dál zůstal na rohu ulice průvod KKE-PAME zcela lhostejný, což dokazuje, že KKE má nad svými jednotkami účinnou politickou kontrolu.

***Mouvement Communiste (Brusel, Londýn, Paříž),
Kolektivně proti kapitálu (Bratislava, Praha)***

20. května 2010

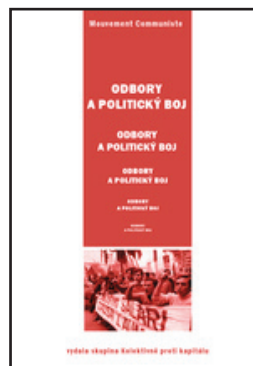
- Z distribuce KPK -

Listopad 1989: proletariát spoutaný sametovou trikolórou
Kolektivně proti kapitálu
Pád stalinistického monopolu nabízel v roce 1989 relativně otevřenou situaci... které však dělnická třída nevyužila k tomu, aby se prosadila jako nezávislá politická síla. Jednak byl totiž „socialistický režim“ v demobilizaci proletariátu velmi úspěšný, jednak tomu, aby třída našla svou politickou, subverzivní tvář během listopadu, zamezil předvoj „sametové revoluce“ Občanské fórum.

Jak a proč bojovat proti propouštění?
Mouvement Communiste
Na příkladu několika bojů ve Francii v letech 1972–2001 brožurka ukazuje, že ani v situaci masového propouštění nemohou pracující spoléhat na odbory, politické strany ani levičácké aktivisty, ale jen na vlastní sebevědomí a kolektivní sílu.

Odbory a politický boj
Mouvement Communiste
Politický boj proti kapitalismu se nemůže dívat na zápasy za každodenní zájmy pracujících teď a tady skrze prsty a končit u opakování abstraktních sloganů o revoluci. A naopak, ekonomický boj teď a tady může být plodný, jedině když je opřen o politickou kritiku vlády kapitálu a vede ho pracující třída, která se neohlíží na potřeby firmy nebo národní ekonomiky.

Dělnicko-studentské akční výbory.
Francie, květen 1968
Roger Gregoire a Fredy Perlman
Kritický pohled na osmašedesátý napsaný dvěma aktivními účastníky tehdejšího hnutí.

Francúzsko, máj-jún 1968: zmeškaná příležitost' na autonómiu pracujících
Mouvement Communiste
Komunistická analýza, která události roku 1968 mnohým možná demýtizuje, opřená o svědectví dvou jejich účastníků, z nichž jeden byl aktivní v akčním výboru, druhý v automobilce.

Pro brožurky si pište na adresu kpk@protikapitalu.org,
v pdf verzi ke stáhnutí na protikapitalu.org

Plán kapitálu,
podľa ktorého majú za krízu zaplatiť vykorisťovaní,
je politickým plánom. Grécky príklad je paradigmatický pre to,
čo sa v rôznych podobách odohrá v živote celej občianskej
spoločnosti, ale najmä pracujúcej triedy, v nadchádzajúcom
desaťročí. Iba všeobecný politický plán ofenzívny robotníckej
triedy tomu môže čeliť. Plán, ktorý nevznikne za zatvorenými
dverami na schôdzkach revolučných skupín, ale naopak, zrodí sa
v horúčave bojov autonómnych politických výborov. Plán, ktorý
priamo zaútočí na štátny reformizmus a agenta kapitalistickej
ofenzívy, ktorý už vládne v Aténach.

KOLEKTIVNĚ PROTI KAPITÁLU
2010